

Főszerkesztői JEGYZET

Adventi várakozás

Amikor Kedves Olvasóink ezeket a sorokat olvassák, már valószínűleg a második gyertyát is meggyújtották az adventi koszorún. Készülünk a várakozás időszakára. Az advent ugyanis latinul eljövotelt jelent. De vajon elgondolkodtak-e már azon, hogy mire várakozunk?

A kis Jézus születésére? Születésnapjának a megünneplésére? Lényegében igen. De ezért még nem kellene hittell, reménytel eltelve várakoznunk. Az idő előrehaladása, az egyes napok, majd a hetek múlása, az időjárás teliesre fordulása ugyanis meghozza ezt a napot is, akár akarjuk, akár nem. Karácsony idén is lesz, akár csak tavaly, tavalyelőtt és még azelőtt, vagyis kétezer év óta.

A katolikus (jelentése: egyetemes) vallású hívek a Megváltó eljövételét várják. Az ő felfogásuk szerint a Mindenható kétezer évvel ezelőtt és azóta is minden Karácsonykor elküldi a Földre egyetlen fiát: a Megváltót, hogy „megváltsa a világ bűneit”. Lehetőség, hogy az Uristennek eredetileg ez volt a célja, de amint tudjuk ez nem járt sikerrel. Harminchét évvel később, a születés napjától pár hónapi eltolódással a keresztre feszítés mégis bekövetkezett. Igaz, hogy utána hamarosan a feltámadás is! Az emberi gonosztságot, rosszindulatot, kegyetlenséget, az ármulást Jézus annyira közvetlen, állandó megbocsátást és szeretetet hirdető tanításai sem tudták teljesen száműzni az emberek fejéből, gondolataiból. Hiszen ő is ennek lett áldozata. Úgy tűnik, hogy bármilyen nagy próféta is volt, arra az óriási feladatra, hogy az emberek gondolkodásmódjából minden gonoszt, rosszat és alávaló cselekedetet kitorúljon, és bennük csak a szép, a nemes, az Isten országát építő és gyarapító gondolat maradjon, még neki is kevés volt egy emberöltő.

De vajon akkor hiábavaló volt Jézus küldetése, Krisztus élete?

Valamennyien tudjuk, hogy nem! Ránk hagyta tanításait. Hallála után példabeszédeit írásba foglalták és Élő-Azsiában, Európában hirdetni kezdték tanítványai, amelyek ma is olyan élők, elevenek, meggyőzőek – amikor a Bibliát olvassuk, mintha ma is itt lenne közöttünk. Napról napra hatnak ránk, meghatározzák keresztényi életfelfogásunk alapjait, befolyásolják cselekedeteinket. Segítenek bennünket, hogy különbséget tudjunk tenni a jó és rossz, az erkölcsös és erkölctelen, az igazán boldogító és az elítélendő cselekedetek között. Vagyis ahhoz, hogy jól működhesen lelkiismeretünk, amely nélkül nem létezhet keresztény ember. Mert a lelkiismeret a mi erkölcsi mércénk, a legfőbb, legbensőbb bíránk, amely gondolatainkat és lelkünket igyekszik mindig a helyes irányba, a krisztusi irányba terelni. Ezért vagyunk istenfőlők, mert tudjuk, hogy a bűnökért – akár szándékosan követünk el, akár gondatlanságból, akár kitudódnak azok, akár nem – sokszor kell megbűnhődni, vezekelni, amíg annak terhétől meg nem szabadul a lelkünk.

Azt a felfogást tehát, hogy Jézusnak elsősorban Megváltónak kellett lennie, én egy kissé túlzottan egyoldalúnak tartom. Ebben egy kicsit a zsidó vallásnak az áldozati bárányra vonatkozó felfogását érzem visszatükröződni. Nevezetesen, hogy nekünk gyarló embereknek az Urat állandóan áldozatok bemutatásával kell kibékítenünk. Szerintem Jézus a mi Istenünk küldte a Földre, akkor nem azért küldte, hogy áldozati bárányt csináljon belőle. Hanem azért, hogy ezt az „elfajzott népet” – akiknek őseit már a Paradicsomból is ki kellett űznie – igaz emberhez méltóbb, nemezebb gondolatokkal oltassa be, vagyis tanítsa, elméjüket megvilágosítsa. A bűn ugyanis nem a bűn elkövetésnél kezdődik, hanem az annak elkövetésére vezető gondolat megszületésével, a bűnös szándék kitervelésével. Éppen ezért az én felfogásom szerint Jézus igazi küldetése, hivatása: az emberiség erkölcsi felvilágosítása, tanítása volt. Tanítása a szeretetre, a jóra, az emberek közötti megbékélésre („békesség e Földön a jóakarátú embereknek”), a megbocsátásra, az Istennek tetszőbb életre, a rossz, a bűnös, az erkölctelen elutasítására, hibáink, bűneink, mulasztásaink felismerésére, a velük való bátor szembenézésre, megbánásra, sőt ha kell vezeklésre – vagyis lelkiismeretünk folyamatos „karbantartására” szólít fel. Hogy egész életünket úgy élhessük le, ahogyan mennyei Atyánk tetszését, megelégedettségét a leginkább elnyerhetjük, mert szándéka és útmutatásai szerint mindig csak a jó, az igaz és az erkölcsileg nemes célok megvalósítására törekszünk, azokon munkálkodunk.

Mire várakozunk tehát Advent idején?

Úgy gondolom, hogy annak a jelképnek és gondolatkörnek új-jászületésére, illetve évről évre való újbóli felmutatására, amelyet a kis Jézus személye, mint szimbólum számunkra megtestesít. Vagyis a makulátlan tisztaság és szépség, a romlatlanság és a szeretni való jóság új-jászületésére. Tudjuk, hogy ez a csoda kétezer évvel ezelőtt egyszer megtörtént, de mégis minden

karácsonykor csodaként éljük meg ezt az érzést, hogy ebbe a bűnös, züllött, erkölctelen világunkba minden Karácsonykor újra eljön közénk a romlatlanság, a tisztaság, a jóság és a szeretet jelképe, egy ártatlan kisgyermek személyében. Jó lenne, ha e nagyszerű alkalommal mi is nemcsak az ünnep csillogó, villogó fényeire, aranyló díszítéseire, fénylő sztaniolpapírjaira és az ajándékokra összpontosítanánk figyelmünket, hanem ennek a nagyon egyszerű és nagyon szegényes jelképnek a lelkünkbe való újbóli beemelésére is gondolnánk. Hogy általa legalább egy újabb esztendőre megújuljon a mi hitünk, a jóba, a szépbe, a tisztába és az erkölcsösbe vetett néha meg-megingó bizodal-munk.

Sokan óvnak, figyelmeztetnek bennünket ilyenkor az ünnepi hangulat elültesedésének veszélyétől. Nevezetesen, hogy ilyenkor elkap bennünket a vásárlási láz, és az áruházakban, bevásárlóközpontokban töltség, egymást taposva, törekszünk minél több és minél drágább holmikot megvenni családtagjainknak, szeretteinknek. En az ajándékozás, az ajándékvásárlás szép szokását nem ítélném el annyira, mint sokan mások. De azért a mértéktartásra valóban jobban oda kellene figyelnünk. Nemcsak arra, hogy mennyi ajándékot vásárolunk, hogyan vásárolunk, és egy drága ajándék pusztá átadásával – bármilyen ceremóniák között is zajlik – lehet-e egy éven át hiányzó szeretetet, megértést, megbecsülést pótolni? Amire a válasz szerintem csak a nem lehet. Szeretetet nem lehet egy évben egyszerű-kétszer – főleg Karácsonykor – osztani, hogy Demszkyék próbálnak lelkiismeretükön könnyíteni, azáltal, hogy az ünnep előtti estén gulyáslevest osztogatnak a hajléktalanoknak a Petőfi Csarnok előtt. (Es mi történik velük év közben, az év többi napján?) Egy vallásos keresztény embernek szeretetet az év minden napján kell sugározni, annak és akkor, amikor arra a legnagyobb szükség van, mert ennek legfőbb formája nem az ajándék, hanem a megértés, az együttérzés, a gyöngédség, a segítőkészség stb.

A mértéktartást és elsősorban az anyagi és a szellemi értékekre fordított idő tekintetében tartanám nagyon szükségesnek. Mert egy kicsit túlzottan elcsúszunk az anyagiak irányába. És megfélekedünk arról, hogy „nemcsak kenyérről él az ember”. Kell a szellemi, a lelki táplálék is, amelyet döntően Jézus Krisztus tanításaiból szerezhetünk. Ezért úgy vélem, hogy a Karácsony igazán akkor Karácsony – vagyis nagybetűs ünnep –, ha marad időnk a lelki felkészülésre is. A Kis Jézus-szimbólum üzenetértékének újbóli átélésére. Ezért szerintem a Karácsony előtti időszak: az Advent minden izgalma, elfoglaltsága, öröme és boldogsága ellenére is a magunkba szállás, a mély lelkiismeret-vizsgálat időszaka is kell legyen. Így válhatunk csak a lassan beköszöntő ünnepkörnek a méltó és tudatos résztvevőivé, az évről évre megismétlődő csoda részeseivé. Ha tiszta szívvel és tiszta lelkiismerettel állunk meg a Szentestén kivilágított karácsonyfa és jelképesen a kis Jézus názáreti jászola előtt, hogy lerójuk előtte hálánkat és szeretetünket azért, amit egész életében értünk tett. Hogy tanítani, jobbitani akart bennünket, melyekből mind a mai napig is újból újból szellemi táplálékot meríthetünk. Minél jobban elmélyülünk benne, annál inkább ráébredünk pótolhatatlan voltára. És ha egyetértünk ezzel, akkor gondoljuk végig, vajon valamennyien eleget tettünk-e ennek a hitbeli kötelezettségünknek? Vajon valamennyien végiggondoltuk-e már, hogy a mi kis életünkben az elmúlt évben, de az ezt előzőekben is, mennyire tudtunk, megfélemtünk-e a tiszta jelkép által sugárzott követelem-nyeknek? Próbáltunk-e lelkileg tisztábbak, jobbak, erkölcsileg példamutatóbbak, egyenesek, nyíltszívűek, segítőkészek, megértőek és szeretetreméltóbbak lenni? Gyakoroltuk-e ezt a követelem-nyünket kisgyermekünkkel, unokáinkkal kapcsolatban, hogy azok jobbak, tisztábbak, erkölcsösebbek maradjanak mire felnőnek, mint a korábbi generációk lettek, a történelem és a kor-szellem csábításainak engedve? Hogy jövőre egy kissé könnyebb lélekkel készülődhesünk a karácsonyra.

Ha eddigi elfoglaltságaink nem is tették lehetővé e feladat elvégzését, most még van néhány nap, hogy bepótolhassuk mulasztásainkat, és tiszta szívvel, lelkiismerettel állhassunk meg a názáreti kis Jézus szegényes, szalmával bélelt képzeletbeli jászola előtt, amelyből nagy-nagy szellemi értékek: a tisztaság, a jóság és a szeretet sugárzik. Legyen minél nagyobb része, sok boldogsága és szeretete belőle mindannyiunknak. Ezt kívánom Önöknek és még nagyon boldog Új Esztendőt.

Budapest, 2004. december 1.

LÁTSZAT ÉS VALÓSÁG

Hit és cselekedet!

Textus: Jakab 2, 17. „Azonképpen a hit is, ha cselekedetei nincsenek, meghalt önmagában.”

November 1-jén, a Házsongárdi temetőben, szüleim és testvérem sírjánál megállva, örvendezve a 22 fokos melegnek, boldogan könyveltem el, hogy az emberek gyönyörűen rendbe tették a sírokat, virágdíszbe öltöztették azokat. Világításkor **Kolozsváron a számtalan gyertya fényétől rózsaszínű lesz az ég alja a Házsongárdi temető fölött.** Sok az olyan sír, és egyre több lesz, melyeknek hozzátartozói külföldre költöztek... Ne ítélkezzünk, mondtam! Nem vagyunk egyformák. Van, aki fehérebb kenyeret, szabadabb levegőt, jobb érvényesülést keresett. Vannak, akik gyógyíthatatlan betegségben szenvedtek, és enyhülést, gyógyulást keresni mentek idegen földre, de biztos, hogy mindenkinek megvolt a maga motivációja. Az úgynevezett **gazdátlan sírok is a mieink. Ne sajnáljuk tőlük sem a virágot vagy azt a mécsést.**

A pislákoló lángokban elmerengve ötlött fel bennem **Diderot** nagy mondása, miszerint: **„Az a gondolat, hogy nincs Isten, még sohasem rémített meg senkit. De az, hogy van, mégpedig olyan, amilyenek ecsetelik, az igen”.** Ebben a mondatban minden benne van! Ez teszi a halált félelmetessé, mert benne van, a **SZAMONKERÉS, és a MEGMÉRETTETÉS!**

Rendszerint úgy vesszük tudomásul mások életét, és halálát, hogy sajátunkra nem is gondolunk, pedig nem tudjuk sem a napot, sem az órát... **Készülni kellene rá, hiszen akkor dől el számunkra az örök élet. Halottak napján, különösképpen imádságos szeretettel gondoljunk az eltávozottakra,** de úgy, mint akiket előbb vagy utóbb követnünk kell. Addig viszont éljünk a bölcs mondás szerint – **„úgy dolgozzunk, mintha mindig élnénk, és úgy imádkozzunk, mintha mindjárt meghalnánk”.** Ugyanis: – **„nem az a fontos, hogy sokáig éljünk, hanem hogy életünk megtalálja igazi tartalmát. Nem az a fontos, hogy mik vagyunk, hanem az, hogy milyenek vagyunk. Nem az a fontos, hogy mikor halunk meg, hanem hogy képesek vagyunk-e Isten elé állni.”**

Világítás volt, szép, és emlékezetes volt. Gyertyafényes, virágos ruhába öltöztek a temetők. Az emlékezés, a kegyelet örökösödött felettünk... Megpróbáltam a megbékélés fényét felmutatni, de vajon észrevette-e valaki?

Ilyen gondolatok közepette tértem haza, ahol kezembe került a **kolozsvári Szabadság című újság,** melynek hasábjain **megdöbbentő elmefuttatást olvastam a reformációról!**

Az Amerikában szolgáló, de Magyarországra hazatelepülni készülő **Katona Jenő református lelkész, az Íriszi református templomban okt. 31-én tartott emlék-istentiszteleten az igazi reformáció fontosságára hívta fel a figyelmet.** Mint fogalmazott, a reformáció alatt sokan állandó újítást, megújulást értenek, holott a **szó valódi értelme a visszaállítás.** Az ígehirdető fontosnak nevezte az **emberközeli egyház megteremtését,** amely igazi lelki otthont adhat hívei-

nek. Szerinte nem véletlen, hogy az elmúlt évtizedekben vészesen terjedtek az álreformációt hirdető szekták, melyek éppen a protestáns egyházak hiányos lelki gondozásának köszönhetőek. Katona Jenő úgy látja, hogy ezen a téren is szerencsés fordulat állt be, hiszen **egyre több lelkész ismeri fel annak szükségességét, hogy igazi lelki gondozójává válják gyülekezetének.** Vajon mindez fedi-e a valóságot?

Ez élménydús bevezető után térjünk rá textusunk kibontásához!

Az ingoványokról, a nagy mocsarokról ugye hallottatok testvéreim? Régen szinte mindenhol találkozott az ember ingovánnyal. Ma a civilizált világban, nincsenek, mert régen lecsapoták őket. Az ember gyanútlanul megy a pázsitos selymes réten, mocsár, ingovány sehol. A lépések zaja mindig egyre halkul. A gyepszőnyeg ingadozni, hintázni kezd, majd hirtelen beszakad a pázsit, és feltör a föld mélyéből a bűzhöd fekete iszap. Az ember kapálózni kezd, de minden hiába. Percekig, sokszor órákig tart a rémült küzdelem, de mindig a mocsár, az ingovány győz. Előfordul, hogy fekete hajú ifjú alatt reped meg a föld, és mire az iszap a homlokáig ér, a haja tiszta fehér. Aztán még felszáll egy pár lomha buborék, és örökre bezárul a sír.

A szentimrei bűdös barlangot ismeritek, ha nem, hallottatok róla minden bizonnal. Gyomrából mérges kengázokat lövel. Az ember olyannak nézi, mint bármely más barlangot és nyugodtan sétál bele, mire érzi, hogy szédül, már esik is, mire a földre ér, már halott. A dalos madár is boldogan szárnyal felette, de hamarosan hulló kőként zuhan holtan a földre.

Látszat, és valóság, a kettő sokszor nem egyezik. Az előbbi két példában is a látszat életről beszél a valóság ezzel szemben halál.

Mai textusunk is erről beszél: – Azt mondja, hogy **a látszat és valóság közt összhang kell legyen, mert ha nincs, veszélyt hordoz önmagában.** Ha **hited és cselekedeted nincs összhangban, jaj neked, besorolatsz a látszat emberek légiójába,** és életed csupán vegetáció. Mert a hit is, ha cselekedetei nincsenek, meghalt magában.

Holt a test lélek nélkül. **Test és lélek együtt – élet, test és lélek egymás nélkül halál – illetve nonszensz, lehetetlenség.**

Nem lehet a kettőt egymás nélkül feltételezni, mert a test lélek nélkül halott anyag csupán, a lélek viszont test nélkül nem lélek többé, hanem szellem.

De holt a hit is cselekedetek nélkül. A cselekedet a hit lelke. Hiába van neked ragyogó hited, hiába érzed általa a fenséges Istent, hiába, borulsz le előtte csodálattal, hiába imádkozol reggel, délután este, hiába hordod állandóan zsebedben a Bibliát, hiába járod állandóan a templomot, mint egy szektás, mert az ilyen magának való hit, rövid agónizálás után menthetetlenül elvész.

Jegyezd meg testvérem: a hit önmagában halott, s az ilyen hitet valló ember egy szájalomra méltó élő halott.

Az előbb azt mondtam, hogy a látszat és a valóság között nagy az ellentmondás. Gondoljatok az

ingovány pázsitjára, a barlang menedéket ígérő homályára. S gondolatok a hívő emberre, akinek hite van, de cselekedetei nincsenek. De gondolatok a szelíd és alázatos lelkületű emberre, aki hitét vásárra nem viszi, azt dobra nem veri, de minden cselekedete összhangban áll erős hitével és meggyőződésével. Aldott az ilyen ember.

Es így jutottam el mai beszédem leglényesebb momentumához, mégpedig ahhoz, hogy **tegnap, egyik mártír prédikátorunkra, Alvinczi Györgyre kellett volna emlékezzünk halála 430-éves évfordulóján, és egy emléktáblát kellett volna elhelyezzünk a Nagyharsányi református templom bejáratánál, ökumenikus istentisztelet keretében.**

NAGYHARSÁNYI DISPUTA: a reformátusok és unitáriusok közti hitviták egyik legérdekesebbje volt, mely többszöri sikertelen összejövétel után 1574 második felében folyt le. Szereplői **református részről Veresmarti Illyés püspökön kívül** többen voltak, míg ellenben az **unitáriusok közül csupán Alvinczi György helybeli és Tolnai Lukács siklói lelkész vett benne részt.** A vita vége az lett, hogy a református püspök és maga mellé vett két bírótársa Alvincziék elveit hazugoknak és hamisaknak nyilvánítván, **őket magukat halálra ítélték,** sőt a vallási türelmetlenség elfajulásának szomorú példája gyanánt **Alvinczit fel is akasztották.** (Pallas Nagy Lexikon).

Tolnainak sikerült az akasztás elől megszökni, és Válaszúti György segítségével megjelenni a **felháborodott budai basa** előtt, **aki már kimondta a zsinaton részt vevő református lelkészek és püspök lefejezését,** és kikönyörögni a büntetés megváltoztatását, ami meg is történt, így csupán vagyonelkobzás lett a vége.

Egyházunk vezetősége előzetesen engedélyt kért a helybeli református lelkésztől, a pécsi esperestől, és egyeztetett a **tábla szövege** felől, mely így hangzik: „**Alvinczi György a mártíromságot szenvedett unitárius prédikátor halála 430-ik évfordulóján állította a Magyarországi Unitárius Egyház, emlékeztetőül a hithűség és a tolerancia mindenkori megtartására.**” Az ünnepséget előkészítendő, a pécsi unitárius lelkész elvitte a táblát a helyszínre, hogy azt felszereljék az előzetesen megbeszélt helyre, de sajnálatos módon a **helybeli református lelkész a presbitériumra hivatkozva nem engedélyezte a márványtábla felszerelését,** így az ünnepséget el kellett napolni.

Íme a látszat és a valóság. Előzetes beleegyezés, utólagos tiltás. Ellentmondás, a hit és a cselekedetek között.

De felidézve az említett újságcikket, már nem is csodálkozom, hogy ilyesmi megtörténhetett, ha az **Amerikából hazatelepülni készülő lelkész a reformáció napján** azt mondja, hogy a **reformáció nem megújulást, hanem a visszaállítást jelent,** esetleg a Nagyharsányi disputa korát, vagy egy még előbbi kort a **Szervét Mihály máglyájának, a meggyújtásának korát.** Történelmünket mindenben fel kell vállalni, nem

csupán a sikereket, de a szomorú bukásokat is, és a megalázó testvérgyilkosságokat is!

Minket, unitáriusokat, sokszor vádolnak azzal, hogy hitetlenek vagyunk, hogy nem vagyunk keresztények.

Ezt azonban határozottan visszautasítjuk, mert nem igaz. **Hitünk egyszerű, de ugyanakkor tiszta, és nem vezet kicövekelt dogmák útvesztői között. Történelmünk tiszta, mert több mint 300 éven át eltűrtük a rekatolizáció és ellenreformáció velünk szembeni túlkapásait!** Mi nem gyilkoltuk le vallási ellenfeleinket, pedig lett volna rá lehetőségünk, hanem **toleránsak voltunk** velük minden időben! Ebben a tiszta hitben kell nekünk élni, **erről kell nekünk naponként tanúbizonytságot tenni.** Mert higgyétek el, többet ér az ilyen hit Isten előtt, mint azoké, kik ágas-bogas hitükkel egyedül üdvözítő voltukat prédikálva, egészen mást cselekszenek, mint amiben hisznek, és csak szájjal, de nem tettekkel dicserik az Istent. Vallásos hittestvéreink, már többször bebizonyították, hogy a **testet igen, de a lelket soha megölni nem tudják!**

Es érdekes módon **Cseri Kálmán református lelkész** újévi prédikációjában ezeket írja: – „Mint lelkigondozó, gyakran látom, hogy milyen iszonyatos terhet jelent embereknek az, hogy teljesen feleslegesen és értelmetlenül cipelnek magukban évről évre, napról napra olyan régi sérelmeket, amiket rég el kellett volna már engedniük, meg kellett volna szívből bocsátani, és mindenkinek könnyebb lenne. Hiába konzerválja, attól nem oldódik meg, és semmi nem lesz könnyebb, csak egy felesleges terhet hordoz mindenhol magával. De ez a velünk született nyomorult büszkeség!”

Ezzel kapcsolatban jegyzi meg levelezőlistánk egyik tagja, **id. Pálmai László, hogy a fent írottak teljesen ellentétben vannak a nagyharsányi eseményekkel.** Való igaz! **Éltető Lajos** a lista másik elkötelezettje, erre így reagált: **persze az lett volna a szép, ha a nagyharsányiak végre megbocsátanak Alvinczinek fél évezred késéssel!** Mi jelenlevők, megígérve, hogy életünk végéig emlékezni fogunk az Alvinczi és társai által példaként adott hithűsége és a vallási toleranciára, üzenjük nagyharsányi lelkész testvérünknek, gyülekezetének és presbitériumának, a Jézus Krisztus által csodálatosan megfogalmazott szavakat: **„Uram bocsáss meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek!”**

Rázmány Csaba püspök

KÉRJÜK 2005-RE IS ÚJÍTSA MEG UNITÁRIUS ÉLET ELŐFIZETÉSÉT!

II. SZILVESZTER és SZENT ISTVÁN

2004. december 11-től, a Heltai Gáspár Unitárius Könyvesboltban megtekinthető *Szinte Gábor* festőművész 13 db freskótechnikával festett képeiről készült fotókiállítás.

Erről a kultúrtörténeti különlegességről, *Szelényi Károly* fotóművész az eredeti képeket hűen kifejező felvételeket készített.

Ez a kiállítás megtekinthető a könyvesbolt nyitvatartási ideje alatt egy esztendőn keresztül.

A freskóképek II. Szilveszter pápa életének egy-egy fontos állomását jelenítik meg, és a franciaországi Aurillac városa melletti *Saint-Simon* templomában kerülnek végső helyükre, hiszen itt született Gerbert d'Aurillac, a későbbi II. Szilveszter pápa. Számunkra azért kedves, mert Ő küldött koronát Szent Istvánnak.

A 12 db óriási (3,00 x 1,50m) kép, a pápa kisgyermekkorától, a pápa álmán keresztül – ahol arra intette őt *Gábiel* arkangyal, hogy koronát kell küldenie a magyaroknak – egészen az esztergomi koronázásig bezárólag mutat be *Gerbert* életéből nyolc fontos állomást, a magyar koronához négy kép kapcsolódik. A 13. kép (6,60 x 4,50m) amely a templom apszisába kerül, a szépséges magyar koronánk egy csodálatos részletét mutatja meg a távoli Franciaországnak.

Ez év augusztusában a Bp. Rezső téri katolikus nagytemplomban az eredeti monumentális képek voltak kiállítva 10 napon keresztül, megadva a lehetőséget az érdeklődőknek, hogy mielőtt kiviszik Franciaországba, először és utoljára meg

lehesse nézni, eredeti méretben. Óriási sikere volt a kiállításnak, tömegesen látogatták az érdeklődők, de még így is nagyon sokan nem tudták megnézni. Ezen a kiállításon készültek *Szelényi Károly* gyönyörű fotói a festményekről, és itt született az ötletem, hogy miután sokan nem jutottak el a kiállításra, és nem mindenki tud elutazni Franciaországba, hogy a helyszínen megnézhesse, biztosítani kellene egy helyet, ahol hosszabb ideig lehetne látni ezt a kis magyar csodát. Ezek után beszéltük meg *Szinte Gábor* festőművésszel és *Szelényi Károly* fotóművésszel (sok szép magyar fotóskönyv szerzőjével), hogy az *Unitárius Könyvesbolt* fog helyet biztosítani ennek kiállításnak egy éven keresztül.

Mi unitáriusok büszkék lehetünk arra, hogy egy unitárius művész álmolta és festette meg azt a 110 m² nagyságú freskósorozatot, amely Budapeستől 1500 km-re, Franciaország közepén, egy turisztikai központban található katolikus templomot fog díszíteni örök időkre.

Szinte Gábor monumentális vállalkozása, a többi művészettörténész szerint az utóbbi 50 év egyik rendkívüli festészeti eseménye.

Isten áldását kérjük a művészek életére és további munkásságukra, és itt köszönjük meg, hogy mindenféle anyagi szolgáltatás nélkül bocsátották rendelkezésünkre a kiállított anyagot.

Mindenkit szeretettel várunk, hogy megnézze a kiállítást.

Gergely Felicián

Az elmaradt nagyharsányi Alvinczi György-émlékünnepély helyett

Az alábbi rövid tanulmánnyal a mártírhalált szenvedett Alvinczi György, nagyharsányi antitrinitárius prédikátorra emlékezünk.

Előjáróban el kell mondani, a magyarországi 16-ik századbéli antitrinitárizmussal az unitárius egyháztörténészek alig-alig foglalkoztak. Ennek oka az, hogy a 16-ik századi királyi, és a török megszállta Magyarország területén az antitrinitárius emlékek túlnyomó többségükben megsemmisültek. Így az érdeklődés előterébe az erdélyi antitrinitárius múlt feldolgozása került.

Örvendetes, hogy a Magyarországi Unitárius Egyház mai célkitűzéseinek egyike, az Erdélyen kívüli antitrinitárius mozgalom feltárására irányul. Ennek érdekében felhasznál minden olyan – egyházi és vallási hovatartozás nélküli – forrásmunkát, amely előmozdítja említett célkitűzését.

Az önálló Erdélyi Fejedelemség területén lábait megvető antitrinitárius mozgalom alapjait az 1566-os tordai zsinat – az ugyanazon évben zajló gyulafehérvári hitvita, az 1568. évi tordai országgyűlés, majd az 1569. évi nagyvá-

radi hitvita erősíti meg. Amint tudott, az 1566. évi tordai zsinat kimondja, hogy a hit egyedüli alapja az Isten ígéjével megegyező apostoli hitvallás, amely lehetőséget biztosít a „Szentháromság-dogma” elutasítására.

A gyulafehérvári hitvita elismeri a „Szentháromság-dogma” zsinati származását s a hit kérdésében előírja a bibliai tanításra történő alapozását.

A tordai országgyűlést a vallási türelem és a lelkiismereti szabadság kimondása teszi emlékezetessé.

A nagyváradi hitvita Isten, Jézus és a Szentlélekhez kapcsolódó teológiai nézeteket tárgyalja, mintegy elismerve annak az antitrinitárizmusnak létjogosultságát, amely az Isten-egység tanaira épül fel.

Az 1578. évi marosvásárhelyi országgyűlés betetőzése az említett hitvitáknak és országgyűlési határozatoknak azzal, hogy elismeri az antitrinitárius egyház létét és biztosítja annak törvényes keretek közti működését.

Az antitrinitárius egyház 1638-tól az Unitárius Egyház nevet viseli.

Az említett nagyváradi hitvita a Magyarországi Unitárius Egyház szempontjából azért nagy jelentőségű, mert **utána indul az ún. „alföldi missziós út”-ra Basilius István** vezetésével és irányításával az a néhány antitrinitárius lelkész, aki a **Tisza-Maros szögében** végzett munkájával megnyitja a terjeszkedés lehetőségét – az Alföldön keresztül a Dunántúl felé.

Ma már tudjuk, hogy az erdélyi antitrinitarizmusmal egyidejűleg a királyi és a töröktől megszálva tartott magyarországi részen is jelentkeznek olyan protestáns lelkészek, akik az erdélyi antitrinitarizmusnak valamely változatát képviselik. Ilyen **az Egerben született Egri Lukács**, kinek nézete szerint Isten nem három különálló személy. Az Ige (Jézus) és a Szentlélek – tanításában – látható alakban csak az egyházatyák tanításában jelentkeznek. A Szentleket a mai unitárius nézethez közelállóan személytelen isteni erőnek tartja. Ezen, „eretneknek” tartott nézetei miatt, elnémitására **Göncön (1566), Szikszón (1568) és Kassán (1568) tartanak zsinatot.** A Kassán tartott zsinat után – amely egy halálos ítélet előjátéka – **Egri előbb a szádvári, majd a jászói várbörtönbe zárják**, ahol kétéves fogva tartás után fejezi be életét.

A **másik**, az antitrinitarizmus változatát képviselő ismert lelkész, a **Köröspeterden született**, Olaszországban és Svájcban tanult **Arany Tamás**, aki a velencei zsinat alkalmával szervezkedő, ottani **radikális antitrinitarizmus debreceni hirdetője.** Arany nem ismeri el sem **Jézus, sem a Szentlélek istenségét. Jézust az Isten és az ember fiának tartja; főpapnak és közbenjárónak. A Szentlélek – tanításában – nem különálló személy, hanem Isten ajándéka. Az ellene fellépő Mélius Péter és Szegedi Gergely – a világi hatalommal szövetkezve – Aranytanai visszavonására kényszerítik.**

A továbbiakban a Baranya megyei Nagy-harsányban szolgáló, tragikus véget ért Alvinczi Györgyre emlékezünk.

Alvinczi – a jelentős marosi átkelőhely – Alvinc szülötte.

Iskolai tanulmányait a lutheri elveket **Brasóban** meghonosító **Hontérus-féle iskolában végzi.** A tordai zsinat és a gyulafehérvári hitvita évében (1566) a **kolozsvári iskola igazgatója.** Később, Basilius és társai alföldi misszióját követően, **1571-ben indul Baranyába, a dunántúli antitrinitarizmus erősítésére.**

Dunántúlra vezető útjának iránya ismeretlen, de az akkori idők – kevésbé biztonságos – útvonalainak ismeretében feltételezhető, hogy a **vásárosok útvonalán jut el Székesfehérvárig, ahol már érezhető az antitrinitárius Trombitás János kereskedő-földbirtokos befolyása.** Innen jut el az 1571-ben antitrinitáriussá váló **Nagyharsányba, amely Alvinczit választja papjává.**

1572-ben Alvinczi, Válaszúti György és Jászberényi György társaságában Pécs antitrinitáriussá tételén munkálkodik. Hogy Alvinczi milyen sikert ért el nagyharsányi működésével az antitrinitarizmus baranyai terjesztésében, arra a kálvinista egyház ottani jeles képviselőinek fellépése nyomán következtethetünk.

Az antitrinitarizmus terjedésére fölfigyel Veresmarti Illés dunamelléki református püspök, aki hivatalból is kötelességének érzi az új tanok terjedésének megakadályozását, illetve fölszámolását. Ezért két társával, **Siklósi Miklós** siklósi és **Mányoki Péter** kálmáncehi lelkésszel **hitvitára szólítja föl Alvinczi Györgyöt.** Hogy a hitvitára való felszólítás mennyire legalizálható, azt ma már nem lehet tudni. Az akkori viszonyok alapján arra gondolhatunk, hogy hitvitázó szándékukat bejelentik az illetékes török hatóságoknak. De, hogy maguk mellé állítsák a terület képviselőivel megbízott **szigetvári béget**, megfelelő **anyagi juttatással (baksis) nyerik meg ügyük támogatására** és az előre megállapított ítélet végrehajtására.

Ilyen előzmények után zajlik le a **nagyharsányi hitvita, három református és két antitrinitárius (Alvinczi György és Tolnai Ambrus Lukács) lelkész és a török hatóság jelenlétében.** A hitvitáról följegyzés vagy leírás nem maradt fent, de feltételezhetően annak **témája az Isten egysége,** vagy három személyisége lehetett. A vitatkozó felek felsorakoztatják a maguk igazságát, bizonyító érveiket anélkül, hogy annak bármelyik fél elismerné vereségét. A **három-kettő arányú református többség – a megvesztegetett török hatósággal a háttérben – önmagát nyilvánítja győztesnek és a két antitrinitárius lelkészt átadják a hatóságoknak, a már megbeszélte ítélet végrehajtására.**

Alvinczi György igaza tudatában vállalja a mártíromságot, de társa, Tolnai Ambrus Lukács Pécsre menekülve, elkerüli az ítélet végrehajtását. Alvinczit a „Kopár-hegyen” felakasztják.

A kivégzésnek azonban van ismert következménye. Ugyanis a tekintélyes, a török hatóságok felé jó kapcsolattal rendelkező **Trombitás János a nagyharsányi tragédia után, Szokullu Musztafa budai pasával Budán rendezte hitvitát, eldöntendő, hogy Nagyharsányban igazságos és jogos ítélet született-e?**

A pasa 1575 februárjában fölrendeli Budára Veresmartit és a vele Nagyharsányban ítélező társait. Miközben kijelenti, hogy meggyőződése szerint nem keresztényhez illő Istenünk mibenléte felől vitatkozni, **Veresmartiékat nyilvánítja vesztesnek és őket ítéli halálra.** A jelenlevő baranyai antitrinitáriusok kérésének engedve azonban a **halálos ítéletet pénzbüntetésre változtatja** s annak kézhezvétele után Veresmartiékat szabadon engedi.

Röviden és nagy vonalakban ennyi a nagyharsányi tragikus végű hitvita története.

A tragédia bekövetkezésétől 430 esztendő telt el, s Egyházunk úgy ítélte meg, hogy ideje – a megbékélés jegyében – Nagyharsányban emléktáblával emlékezni és figyelmeztetni a hitűségre és a vallási türelemre.

Sajnálatos módon az ünnepség megtartása elé akadályok gördültek. Így a tragikus eseményre való közös emlékezés és emléktábla-elhelyezés helyett csak lélekben és egyházközségeink istentiszteletein idézhettük a mártírhalált halt nagyharsányi antitrinitárius lelkész emlékét.

Kelemen Miklós

A Nőegyletekről és a Nőszövetségről

Vidéken jártamban-keltemben több helyütt azzal a kérdéssel fordultak hozzám az egyházközségek tevékenyebb hölgytagjai, hogy **milyen céllal és feladattal kellene megalakítaniuk náluk** is az általam többször szorgalmazott **Nőegyleteket** – amelyek az egyházközségek keretein belül tevékenykedő szervezetek lennének –, és amelyek összefogására később a **Magyarországi Unitárius Nőszövetséget** is meg lehetne alakítani.

Ezzel kapcsolatban elmondtam Nekik, hogy **már a háború előtt is voltak ilyen Nőegyletek és Nőszövetségek a Magyarországi Unitárius Egyházon belül**. Csak később a „szocializmus éveiben” ez elfelejtődött, mert az állam nem tartotta kívánatosnak a vallási alapon szerveződő közösségeket. Sőt ahol a tiltások ellenére ilyenek mégis megalakultak, azokat üldözték is. (Természetesen nem a mi egyházunkon belül, hanem más „harcosabb” egyházak keretei között.) Az is ismert, hogy **az erdélyi egyház keretein belül is van ilyen nőszervezet**, és nagyon jól működik. Éppen pár hónappal ezelőtt tartották **kongresszusukat Sepsiszentgyörgyön**, ahol 400 küldött tanácskozott munkájukról, illetve az előttük álló feladatokról. Egyházunkat **Sepsi Kovács Éva**, a Bartók Béla Egyházközség gondnokasszonya képviselte, aki elismerő szavakkal szolt az ottani lányok, asszonyok példamutató aktivitásáról, tevékenységéről és jövőbeni elképzeléseikről. Éppen ezért én most a különböző írott és íratlan forrásokból próbálom összeállítani azt a „menüsört”, ami a nőegyletek célkitűzései és feladatai közé kívánkozik. Tehát egy nagy történelmi múlttal rendelkező hagyományos szervezet újjászervezéséről lenne szó.

Az unitárius **nőegyletek célja**: az egyházközségen belül a lányok és asszonyok összefogása abból a célból, hogy az egyházközség közösségi, társadalmi életét fejlesszék, hogy az eddigénél nagyobb befolyást és szerepkört tölthessenek be egyházközségeink és egész egyházunk életében. **A mi egyházunk egyik legfőbb alapelve a szeretet**. Egymás megbecsülése, tisztelete, szeretet, a gyengébbek támogatása, a bajba jutottak, elesettek megsegítése, a felnövekvő nemzedék szeretetre és hitbeni gyarapodásra, megerősödére való nevelése.

Hogy tudnánk ezt a feladatot ellátni a mi asszonyaink és lányaink segítségével nélkül? Sehogy! Mi tudjuk, hogy a nőkre – akik a jó Istennek a férfikkal egyenlő jogú csodálatos teremtményei – **nemcsak a nemzetközi nőnapon kell emlékezni**, és munkájukat megköszönni, hanem a szívünk és hitünk szerint sokkal kedvesebb **Anyák napján** és minden ünnepnapon és minden vasárnapon. Vagyis állandóan. Mert nélkülük mi férfiak nem sokra jutnánk. Hiszen minden családban az asszonyok és a leánygyermek azok, akik a **családról való gondoskodás révén** nap mint nap szeretetet, jószolgát, megértést, gyengédséget sugároznak a család többi tagjai felé. És ahogy ez igaz egy kis családra gondolva, ugyanúgy igaz az egyházunk egészére, egyházközségeink nagy családjaira is. Nem lehet ez másként a mi egyházunkban sem. Asszonyaink gondoskodó szerepét nélkül nem lennének olyan kedvesek, kellemesek és emlékeztetések a havonta rendezett szeretetvendégségek, a húsvéti és karácsonyi ünnepek, a konfirmációs fogadalomtétel stb. Arról van szó tehát, hogy **azokat a szeretet és gondoskodásformákat, amelyeket egyházunk egyes hölgytagjai már ma is gyakorolnak, szervezettebb formában, a hölgyek nagyobb körére kiterjedően kellene folytatnunk**. Így arra gondolunk, hogy a megalakuló Nőegyletek főbb feladatai a következők lehetnének:

1. Az egyházközségek szeretetvendégségeinek és ünnepeinek megszervezése és lebonyolítása

2. Különösen a nagy ünnepekkel (Húsvét, Pünkösöd, Mikulás-nap, Karácsony, Újév) kapcsolatos templomi és

gyülekezeti termi díszítések elkészítése, a gyerekekkel az ünnepi műsorok betanítása, ajándékoszag elkészítése és szétosztásának megszervezése.

3. Az egyházközség kislányaival és a fiúgyermekkel való foglalkozás. A hitbeli megerősítésen túl a közösségi és családi életre való felkészítésük. A kislányok és fiúk bevonása a Nőegylet által felvállalt feladatok megoldásába.

4. Fiataljainknak a hitoktatásba és konfirmációs előkészítőbe való időbeni bekapcsolódásához, illetve a felnőtté biblikorokba való járásnak szervezéséhez való segítségnyújtás.

5. A lányok és a nőegyleti tagok részére – ha igény van rá! – hímző, varró szakkör, vagy főzőtanfolyam indítása és működtetése. Ezeket a rendezvényeken megfelelő felolvasások – a Bibliából és más irodalmi művekből – megszervezése.

6. Szervezett tanácsadás a fiatal anyukáknak és apukáknak a kisgyermek otthoni vallásos szellemű oktatásának megoldásához. Milyen könyveket ajánlunk számukra a kicsinyek bibliai ismereteinek megalapozásához.

7. A házasulandó fiataloknak segítségnyújtás a házasságkötéssel kapcsolatos feladatok megoldásában.

8. Az egyházközség dalárdájának megszervezése. A műsorokon szerepeltethető előadó tehetségek kinevelése (felkutatása, gondozása). Versmondók, elbeszélés-felolvasók, énekesek, vagy hangszeres előadók kinevelése.

9. Az egyházközség hosszabb ideje betegeskedő tagjai látogatásának megszervezése. Részükre ajándékoszag küldése. Vagy ha nagyon elesettek, akkor alkalomadtán a takarítási, háztartási feladataik megoldásában való besegítés.

10. Az idősebb hívek meglátogatása az egyes nagy ünnepek alkalmából és az egyházközség ajándékosmagjának átadása.

11. Az egyházi jellegű irodalom és sajtó (pl. az UNÉL) terjesztésében való segítségnyújtás, hogy híveink a számukra nélkülözhetetlen szellemi táplálékhoz is hozzá tudjanak jutni.

12. Javaslatok kidolgozása a hitélet fejlesztésének további lehetőségeire, egyes jubileumi események megünneplésére.

13. Adománygyűjtés az unitárius egyházhoz közelálló szellemiségű személyek körében a segélyakciók anyagi alapjainak megteremtése céljából. Vagy személyes látogatások, vagy jótékonyági rendezvények megszervezése révén.

14. Egyházi turizmus szervezése. Más egyházközségek rendezvényeire társasutazások szervezése. Továbbá az erdélyi unitárius találkozókra, vagy más erdélyi egyházközségek meglátogatására. Ha lehetséges viszonyosági alapon.

15. A külföldi testvéregyházközségekkel való kapcsolat ápolása. Levelezési partnerek keresése, cserelátogatások szervezése, gyerekek külföldi nyaraltatása.

16. A gyerekek nyári táboroztatásának, nyaralásának megszervezése, vagy az egyházközségeink keretein belül, vagy azon kívül. Ehhez a szükséges feltételek megteremtése, a szervezés lebonyolítása. Megfelelő kísérők kiválasztása és biztosítása.

17. Az egyházközség tagjainak művészi munkáiból (pl. hímzések, fafaragások és egyéb művészeti tárgyak, fényképek stb.) alkalmi kiállítások szervezése, hogy híveink lássák, mennyire sokoldalú és tehetséges emberek találhatók híveink között.

18. Különböző műveltségi, vagy tehetségkutató versenyekre készülő fiataljaink felkészítésének segítése, az egyházközség arra alkalmas, megfelelő felkészültségű tagjai bevonásával.

19. Az adott település karitatív jellegű megmozdulásaiba való bekapcsolódás és egyházunk részéről az arányos részvétel biztosítása, hogy tudjanak rólunk, hogy mi is vagyunk és a bajban a mi segítségünkre is számíthatnak.

20. A gyermekgondozási segélyen lévő kismamák-nak, vagy az átmenetileg munkanélküli lányoknak, asszonyoknak valamilyen otthoni jövedelempótló foglalkoztatási lehetőség (pl. bedolgozás, összeszerelő munka, stb.) megszervezése személynél kapcsolatok révén.

Nagy vonalakban ennyi segítségi lehetőséget tudtam összegyűjteni, amelyekben jó volna, ha egyházközségeink hölgytagjai nagyobb számban be tudnának kapcsolódni. Aszerint, hogy kinek mihez van leginkább kedve vagy lehetősége. Van, akinek a sütés-főzés, van, akinek a szervezés, a szociális munka, vagy kulturális tevékenység a kedvenc területe. Mindenre szükségünk van, amint a lehetőségek és az igények felsorolása is jelzi. Mindezekre szükségünk van ahhoz, hogy egyházunknak a jelenleginél sokkal színesebb legyen a közösségi élete. Hogy ne csak a templombajárások alkalmával találkozzunk héba-hóba, hanem sokkal gyakrabban. Más-

részt, hogy mindenki érezze, tudja, hogy mi egy összeforrott, egymást segítő, támogató egyház vagyunk.

Mi maradhat ezek után még hátra? Csak az, hogy sikeres szervezőmunkát kívánjak minden egyházközségünk hölgytagjainak a Nőegyletek minél előbb történő megszervezéséhez. Ha az alakuló ülést megtartották és az 5-7 tagú vezetőséget megválasztották – mert kell, hogy minden területnek legyen legalább 1-1 felelőse –, akkor kérem, írják meg ezt nekünk. Mi folyamatosan nagy szeretettel tudósítunk ezekről az eseményekről. Közöljük a megalakulás hírért, a vezetőség tagjainak a nevét, esetleg a megfogalmazódott konkrét terveket is, és folyamatosan várjuk az egyes rendezvényeikről szóló színes beszámolókat is, hogy közreadhassuk ezeket is. Jó munkát kívánok ehhez.

A Főszerkesztő

Címerkiállítás Énlakán Címerekkel a nemzet szolgálatában

Mindannak ellenére, hogy nem szakterületem a heraldika vagy címertan, örömmel teszek eleget azon felkérésnek, hogy e **szépen elrendezett címer és jelképkiallítást megnyissam**, az Énlaki iskolában, az ősi unitárius település találkozásánál, és az egyházközség címerének felavatásán.

2002 májusában talákoztam ezzel a kiállítással **Egerben** a református esperesség gyülekezeti termében, és azonnal megszületett bennem a döntés, hogy **Pécsi L. Dániel címereit és jelképeit a Bartók Béla unitárius egyházközségben is be kell mutatni**. Egy csodálatosan szép vasárnap, miután az istentiszteleten, mondanivalóm a címerekről és jelképekről, de leginkább a szívemhez oly nagyon közel álló **unitárius címerről és annak jelentéséről** szólt, nyitottuk meg egyházközségünk gyülekezeti termében a Pécsi L. Dániel jelképkiallítását, azzal a meglepetéssel, hogy a kiállított címerek között **ott volt már a Budapest Bartók Béla Unitárius Egyházközség címere is**, az első ilyen jellegű címer, az Erdélyi és a Magyarországi Unitárius Egyházakban, melyet Pécsi L. Dániel, gyakori szokásához híven ingyen ajánlott fel az Egyházközségnek.

A kiállítás ünnepegyességét kihasználva **Pécsi L. Dánielt, TISZTELTBELI UNITÁRIUSNAK nyilvánítottam**, ugyanis Egyházunkhoz, hagyományainkhoz, és hitünkhöz való többéves vonzódása felhatalmazott erre.

Ezt követően **több kiállításon** vettem részt, **Budapesttől Nagyváradon át Bécsig**, és mindegyiken azaz örömteli feladat hárult rám, hogy néhány szóban ecse teljem az alkotó azon munkásságát, és **kultúrtörténeti jelentőségét**, melylyel mindent megtesz a **magyarságtudat megtartásáért**, a Kárpát-medence magyarjainak megmaradásra, és otthonmaradásra való buzdításáért, nemzeti egységbe való tömörítéséért.

Miközben **Pécsi L. Dániel hazánk Trianon által leszakított részeit járja**, ahol rengeteg ingyenmunkát végez, szomorúan tapasztalja, hogy **veszélyeztetett nép lett a magyar**. Tudja Ő is, mi is, hogy ez a veszély nem akkora, mint az indiánok, vagy egyes finnugor népek esetében, de veszélyeztetett, mert **jövőjét kockáztatja az egykézéssel, a vegyes házasságokból fakadó asszimilációval, a szülőföldjéről való elvándorlással, identitásának, a jelenlegi túlliberalizált oktatásból fakadó, nemzettudat elhalványításával**.

A nemzettudatot sokféleképpen lehet megőrizni, hogy azok maradassunk, akik voltunk. A **megtartó erők egyike a heraldika**, a címertan, amit Pécsi L. Dániel barátom ma már a legmagasabb fokon művel, és aki e címerek megalkotásával, rengeteget tesz a Kárpát-medence magyar közösségeiért, miközben nemzetszeretének nyílt megvallásáért, keresztény egyházi, és hitbéli

konzervativizmusának gyakori kinyilvánításáért, kockáztatja a magyarlakta területekre való beutazási kérelmem esetleges megtagadását!

Es most nézzük meg röviden Pécsi L. Dániel címerlemeit és mintáit.

A történelmi magyar címer, valamikor az Árpád-korban alakult ki, legalábbis egyes elemeiből a korból valók. Előbb a kettős kereszt egy pajzson, utána a „hétvágásos”, vagy ahogy azt Pécsi L. Dániel nevezi, az Árpád-sávós címer a Dunával, Tiszával, Drávával, vagy piros mezőben az oroszán ábrázolásával, ahogyan az Esztergomban is látható!

Ezek az elemek az Árpád-kor végére álltak össze, s valamivel később kerülhetett fel történelmi címerünkre a Szent Korona.

Erdély címereinek elemeiből, a **székelység csilagából, holdjából, a magyar sásból vagy turulmadárból, a szászok hét varából**, valamikor az 1500-as években, **Báthory Zsigmond idején állt össze egységes egészévé Erdély címere**.

Ezen elemeket használja fel Pécsi L. Dániel a címerek megtervezésekor.

Új dolog, és jó dolog, hogy ma már a **kisebbségi települések maguk választhatják meg, milyen jelképeket kívánnak használni címereikben**. Pécsi L. Dániel címerei között megtalálhatjuk a teljes Kárpát-medence szimbólumait, jelképeit: a felvidékit, kárpátaljai, erdélyit, délvidékit.

Pécsi L. Dániel repertoárjában ott vannak a református, az evangélikus, az unitárius, baptista egyházak és egyházközségek, valamint **több iskola és intézmény** címerei, és tudomásunk van róla, hogy máris a Bartók Béla Unitárius Egyházközség és az Enlakai Unitárius Egyházközség címerei mellett különben vannak a Firtosvölgyi, valamint a Homoródkeményfalvi címerek is.

Pécsi L. Dániel hovatartozásának, szellemiségének, és elkötelezettségének bemutatására, példaként emelném ki a **Partiumi Keresztény Egyetem címérét**, mely idézi a tordai országgyűlés türelmi elvét, és melyen együtt vannak a katolikus, a református, evangélikus, unitárius szimbólumok a kisegyházaknak jelképeivel.

Az alkotó megfogalmazása szerint **az a jó címer, amelyik közérthető mindenki számára, és szellemi üzenete a jövőbe mutat**. Ahogy egységes a magyar anyanyelv, és nem ismer mesterségesen meghúzott országhatárokat, úgy egységesek a jelképek is, mert **ugyanazon jelképek használhatóság felvidéken, délvidéken és Erdélyben egyaránt**. Talán ezért használja Pécsi L. Dániel azt a nagyszerű jellegét, hogy **„nemcsak nyelvében de jelképeiben is él a nemzet”**.

Pécsi L. Dániel által készített címerek és zászlók mondanivalója, **megteremtik az adott közösségek egységét, és összefogásra buzdítanak napjaink zajos, és viharos eseményei közepette.**

De ki is tulajdonképpen Pécsi L. Dániel?

Balassi Bálintot példaképként választó, nemes eszméket hordozó, a jelképek elterjedéséért még a gonoszal is megküzdő, ember és jó barát!

Pécsi L. Dániel **egy nemzettudat-ébresztő egyén,** akinek munkáját a percmemberek nehezítik, de meggátolni nem tudják. Lehet, hogy soha nem lesz nagy állami megrendelés nyertese, vagy magas rangú hivatalos díj kitüntetés, de kérdem én, van-e annál nagyobb díj, mint amikor az embert **szeretettel és barátsággal, sőt elismeréssel fogadják szerte a Kárpát-medencében az emberek.** És ahogy ma Erdély protestáns templomainak festett kazettái hirdetik **Umling Lőrinc**

munkásságát, úgy fogják e címerek hirdetni a szombatos székely és sváb ősöktől származó Pécsi L. Dániel szolgálatát a csonka hazában, Kárpátalján, Felvidéken, a déli végeken, és Székelyföldön egyaránt.

Mindannyiunk, és a magam nevében megköszönöm Pécsi L. Dánielnek, áldásos, és nemzetmegtartó munkásságát, melyet óriási áldozatok árán folytat az összmagyarság felemelése és megmaradása érdekében, sokszor nagyon elkeserítő anyagi körülmények között.

Kívánunk eredményes jó munkát neki, további szívet és lelket gyönyörködtető, és igaz történelmet idéző címerek tervezésében.

**Rázmány Csaba
püspök**

Elhangzott Énlakán, 2004. október 23-án

Énlaka élni akar

Egy unitárius kis székely falu nagy ünnepe

Sokan már tudják – de akadhatnak még olyanok is, akik nem –, hogy Énlaka a Székelyföld középső részén, Székelyudvarhelytől északnyugatra, a Firtos-hegy lábánál elterülő kis székely falu. Egy ama hét faluból álló településfűzér tagjai közül, amelyek szerényen húzódnak meg a Firtos lábainál sorakozó dombok rejtekén. Legendás föld ez is, akár a skót felföld. Nemcsak nagy szelek nyikorogtatják sejtelmesen a deszkakapuk rozsdás vasalatait, hanem az itt élő emberek találékony fantáziájára is hamar beindul a különböző, gyakorta szokatlan természeti jelenségek hatására. Így virult ki e sárba ragadt kis falvak lakóinak mondavilága, ami valóságos tündérkertté varázsolta környezetüket, segített elviselni a mindennapok sok nyűgét, gondját, baját, ami mellett joggal érezhették úgy, hogy ez a világ legkedvesebb az a legszebb csücske, talán még a közepe is. Így nem csoda, ha a Firtosról legendák szólnak, akárcsak a Hargitáról. Többek között az, amelyik szerint Firtos várában egy szép tündérkisasszony lakott, akibe beleszeretett egy szegény deli legény. A tündértörvények szerint azonban nem találkozhattak nappal, csak éjnek idején a tündérkert falgóriájában. A legény minden este fellovagolt a várhoz. A tündérkisasszony pedig kiállt a vár fokára, megfogta a legény kezét és úgy segítette fel magához. Egy alkalommal, amikor nyújtotta a kezét a tündérkisasszonynak, lova megcsúszott. A legény magával rántotta a tündérkisasszonyt a mélységbe. A ló pedig fennakadt a szikla oldalán. Odatapadt és kővé változott. Most is rajta van a nyereg és a kantár. A lovat eredetileg a tündérkisasszony adományozta a legénynek. Ezért hívják Firtos lovának. Most is az ő színváltozása után jár az idő. Mikor a lónak szép fehér színe van, akkor meleg napok járnak erre. Mikor pedig sötét lesz a színe, akkor hosszú eső lesz utána.

A legendától visszatérve a mába: Énlakára a Farkaslaka és Korond közötti út közepe táján kell északnyugatra letérni. Ne ijesszen meg senkit, de ezután 14 km agyagos, köves földút következik, dombnak fel, völgynek le. Egyébként mesésen szép ez a táj. Most, október 23-án különösen az volt. Az erdők aranyárga, rozsdabarna színekben pompáztak. Közöttük néhol tűzpiros pamacsok jelent meg egy-egy egyedülálló fa lombkoronája. Olyanok voltak ezek, mintha egy festő leejtette volna az ecsetjét, vagy feldöntötte volna a festékvödret.

Az odavezető úton két községen mentünk át. Elsőként Székelypálfalván, majd Firtosváralján. Így jutunk el Enlakára. Persze vezet ide út máshonnan is. Például Erdőszentgyörgytől Böződújfalun, Kőrisspatakon és Etéden át. Vagy Székelykeresztúrtól Szentábrahámon – Gagyon – Firtosmartonoson, illetve Siménfalván – Kobátfalván és Firtosmartonoson át. Nem lehet tehát azt

mondani, hogy Énlaka a „világ végén van”. Nagyon is a Székelyföld közepén van, csak egy kicsit bajos odajutni, ha az égiek bőséges csapadékkal áldják meg e vidéket.

Maga a falu is dombok sokaságára épült. Itt minden ki utca, vagy hegynek fel, vagy völgynek le vezet. Olyan itt a közlekedés, mint a hullámvasúton. A házacsok dombtetőkre épültek. A deszkakerítések a dombok alján kerítik körbe a telkeket. Az unitárius templom is egy dombtetőre épült. A temető pedig ettől lefelé a domb oldalán helyezkedik el. Festő ecsetjére kíváncsi, gyönyörű kilátás nyílik innen e zegzugos falura.

Október 23-án – ezen a verőfényes, szép szombati napon – azért gyűlt itt össze a falu apraja-nagyja és nagyon sok vendég Erdély és Magyarország különböző részeiből is, hogy tanúi lehessenek egy emlékezetes szép eseménysorozatnak: az egyházközség új címe és zászlója felavatási ünnepének. Továbbá a falu díszpolgára kitüntető címek átadásának, valamint az Ipoly-menti Perócsény és Énlaka testvérközségi kapcsolata felvételének. Nagy ünnep volt ez egy ilyen kicsi falu életében. Fel is készültek rá méltóan, szépen, ahogy ez egy igazi székely faluhoz illik.

A templomba bevonuló előkelő vendégeket: Szabó Árpád erdélyi, Rázmány Csaba magyarországi püspök urakat és a hozzájuk csatlakozó vendégeket az egyházközség tagjai ősi szokás szerint ünneplő ruhában, nagy csoportokban várták a templom bejárata előtt, a szép őszi, verőfényes időben. A vendégek bevonulása után székely népviseletbe öltözött fiúk és lányok hozták be az egyházközség új, címeres zászlaját. A templom közepes nagyságú. Szószéke az oldalt lévő főbejárattal szemben áll. A hívek padsorai ettől jobbra és balra, valamint szemben helyezkednek el. Régi templom. Építése az 1310-es évekre nyúlik vissza. De már ezt megelőzően is állt itt egy templom. A templom alatt 1978-ban megkezdődött ásatások ugyanis nemcsak ennek a régebbi templomnak a nyomait tárták fel, hanem azt a szájhagyományt is megerősítették, mely szerint a tatárdúlás idején a falu lakói a templomba menekültek, amelynek tetőzetét a tatárok felgyújtották. Az üszkös tetőzet a hívekre zuhant, akik bentégték a templomban. Az ásatások során ugyanis rengeteg elszenesedett csontot találtak a templom aljában. Sőt még arra is fény derült, hogy a római korban itt egy Jupiternek szentelt szentély is lehetett. A templomot a közelmúltban nagyon szépen felújították, az amerikai (turzai) testvérgyülekezet anyagi segítségével. Aki hallott már Enlakáról, valószínűleg azzal kapcsolatban jutott el hozzá a híre, hogy ennek a templomnak a festett kazettás mennyezeti díszítésén maradt fent az egyik legrégebbi, székely rovásos nyelvemlékünk, ahol az „Egy az Isten” felirat rovásírással is meg van örökítve. Az egy-

házközség új címerébe, ezért a felső és alsó mezőt elválasztó pályába újra belekerült ez a rovásírásos felírat. A felső mezőben a János Zsigmondtól kapott unitárius címer foglal helyet, a dombtetőn ülő galambbal és a farkába harapó kígyóval. Alsó mezőjében pedig a kazettás mennyezet egyik legszebb – életfát ábrázoló – motívuma került.

Az ünnepi istentisztelet prédikációját Szabó Árpád erdélyi unitárius püspök tartotta, aki azt a magasztos gondolatot fejtette ki bővebben, hogy „az igazság megismerése felszabadít”. Valóban minél több eddig nem ismert, vagy szándékosan eltitkolt, elködösített, homályban tartott kérdéstről derül ki az igazság – akár Trianonról, akár 1944–45-ről, akár 1956-ról, vagy 1989–1990-ről van szó – annál szabadabbnak érezhetjük magunkat. Jövendő cselekedeteinket annál kevésbé tudja továbbra is gúzsba kötve tartani a félelem és a zűrség.

Utána Dancs Lajos énlaki lelkész ismertette a falu történetét, a templom felújítását. Majd felkérte Pécsi L. Dániel jelképtervezőt, hogy ismertesse az egyházközség címerének (heraldikai) címertani vonatkozásait. Ezt követően a püspök úr megáldotta az új címet és az új zászlót. A zászlóanyá Dancs Lajosné tiszteletesasszony pedig felkötötte rá a nemzetiszín szalagot. Ezt követően 2 helybéli lakosnak átnyújtották a díszpolgári oklevelet és plakettet, akik szervező munkájukkal és anyagiakkal is sok támogatást nyújtottak az egyházközség fejlődéséhez. Közülük az egyik Farkas László, egy anyaországi útépítő cég vállalatvezetője, aki egy barátjával itt vásárolt magának és családjainak üdülőtelt két szép faragott tornácos székely házzal.

Ezt követően Énlaka és Perócsény testvértelepülési kapcsolatainak felvételéről született döntés. Perócsényt – amely Szobtól északra az Ipolymentén fekszik – Gembolya Irén polgármester asszony képviselte. Az egymástól több száz kilométerre fekvő két kistelepülést az „hozta össze”, hogy Perócsénynek is Pécsi L. Dániel művész úr tervezte a címerét. Perócsény 700 lakosú, szintén vadregényes fekvésű település. Énlaka pedig 200 lakosú, bár korábban itt is 700 fős lakosság volt. Mindkettő az idegenforgalom felkarolásában látja jövőbeni fejlődésének útját.

Az ünnepi ceremóniát követően értékes műsornak lehettünk szem és fültanúi. Két idős asszony, Bíró Berta és Ambrus Eliza, egyszerű, közvetlen hangú, mély személyes átélésről tanúskodó versmondása következett. Wass Albert: Üzenet haza és Tompa Mihály: Üzenet egy távoli barátomnak c. verseit adták elő annyira közvetlen természetességgel és személyes átéléssel, mintha nem is más verset adták volna elő, hanem saját gondolataikat, érzéseiket közölték volna. En még országos hírű nagy színészektól, előadóművészekről sem hallottam ezeket a verseket ennyire nagy meggyőző erővel. Ilyenkor kell rádőbennem arra, hogy a jó Isten mennyi nagyszerű tehetséggel áldotta meg népünket, hogy egy ilyen kis községbe is két ilyen kiváló versmondó jutott, akikről e kis közösségen kívül aligha tudnak mások szerte e hazában. Pedig de jó lenne, ha ezeket a verseket ebben az előadásmódban Kárpát-medence szerte minél többen megismernék.

Az istentisztelet után megint a templom előtti fórumon folyt a baráti beszélgetés, ismerkedés, ahol olyan neves személyiségekkel is lehetett találkozni, mint Kondor Katalin, a Magyar Rádió elnöke, vagy Szász Jenő, Székelyudvarhely polgármestere, az Erdélyi Magyar Polgári Szövetség elnöke.

Az ünnepségsorozat később a közeli régi unitárius elemi iskola szépen felújított épületében folytatódott, ami most falumúzeum. Itt Rázmány Csaba magyarországi püspök nyitotta meg Pécsi L. Dániel jelképtervező művész két nagy termet teljesen megtöltő alkotásaiból rendezett kiállítást. A falakon körben a különböző or-

szágrészek városai, községei, egyházi intézményei számára tervezett címereket lehetett megcsodálni, gyönyörű színes kivitelben. Többek között olyanokat, amelyek felvidéki, kárpátaljai, erdélyi, délvidéki, szlavóniai és Lendva-vidéki magyar városok és községek számára készültek. Ahogy az ember ezeken végigtétekintett újra, egyben láthatta az országot a Felvidéktől le az Al-Dunáig. Felemelő érzés volt, amelyet csak tovább erősített Rázmány Csaba püspök úr szépen szárnyaló, magasba ívelő gondolatokat tartalmazó megnyitóbeszéde. Az asztali tárlákon pedig a művész megannyi gyönyörű plakettje volt kiállítva, amelyek híres magyar történelmi személyiségekről készültek, illetve különböző kulturális rendezvényeknek állítottak emléket.

Az ünnepséget fél 3 felé közös ebéd követte a község szép nagy művelődési házában. A menü a konyhán serénykedő asszonyok elmondása szerint parasztsorbba volt bornyúhúsból (úgy írom, ahogy ott mondani szokták!). Lényegében egy jó zöldséges gulyásleves. Majd bornyúpaprikás főtt, pergetett burgonyával, káposztasalátával. Utána pedig az udvaron faparázson süttött, isteni finom meleg kürtőskalácsos.

Az asztali beszélgetések során sikerült néhány röpké információt gyűjteni arról, hogyan él, dolgozik, igyekszik ez a kis falu. Amint említettem már az idegenforgalom fejlesztésében látják a kibontakozást. Mert ha a föld terem is valamit, azt a vadak lelegelik. Az idén is a kukoricatermés nagy részét a vaddisznók „szüretelték le”. Ebben a kis faluban már 18 fürdőszobás ház áll rendelkezésre a vendégek fogadására. Jelenleg 30 főnek tudnak komfortos szálláshelyet biztosítani. Ezen kívül a vendégházban 50 fő részére tudnak étkeztetést nyújtani. Jönnek is a látogatók szépen. Ebben az évben a magyarországi vendégek már 1500 vendégéjszakát töltöttek el itt. Az idegenforgalom szervezője az unitárius lelkész fia, Dancs Alpár, akit hála Istennek, jó üzleti érzékkel áldott meg az Úr. Ő üzemelteti a falu egyetlen ABC-üzletét is. Minden tavasszal feljön Pestre és a Tavasz Fesztivál keretében az V. ker. Önkormányzat támogatásával tájékoztató anyagokat osztogatnak, információkat nyújtanak az énlaki utazási, üdülési lehetőségek iránt érdeklődőknek. Énlakáról nagyon sok kirándulási lehetőség kínálkozik. Felmehetnek innen a legendás Firtos-hegyre, illetve a Likaskőhöz, ami szintén Firtos és Taród városához kapcsolódik. Meglátogathatnak egy esztenát (juhásztanyát), ahol friss orda (édestúró) és gomolyasajt készül. Könnyen el lehet innen jutni Bözödre, (az ottani mesterséges tóhoz), Korondra (a fazekasok szépséges falujába), Parajdra (a sóbányához), Farkaslakára (Tamási Áron szülőfalujába és síremlékéhez), Székelyudvarhelyre és a mellette fekvő Szejkefürdőre (ahol az unitárius találkozókak szották tartani és Orbán Balázs sírja található, amelyhez székely kapuk során át vezet fel az út). Mi 4 óra tájban köszöntünk el ettől a kedves vendégfogadó falutól, de a program este még tovább folytatódott, amikor Kolumbán Gábor új erdélyi főjegyző tartott ott fórumot.

Még aznap késő délután és másnap délelőtt ellátogattunk a közeli Korondra is, amely egy nagyon bámulatosan fejlődő, virágzó székely falu. Itt is sok érdekeséget tapasztaltunk. De erről majd következő, újról számunkban számolunk be. Ez az írás hadd szóljon csak Énlakáról, erről a búbajos, kedves kis faluról, amely nem adja fel. Nem akar az elnéptelenedő, majd kiháló apró falvak sorsára kerülni. Elni, gyarapodni akar, hogy tovább tudja vinni ősei örökét itt, a Firtos-hegy lábainál, a Székelyföld közepén. Kívánjuk, hogy ezzel kapcsolatos, többre, jobbra való törekvéseiket, igyekezetüket és munkálkodásukat a jövőben is sok siker koronázza. Adja Isten, hogy úgy legyen.

Krónikás

A MELLÉKELT CSEKKEN KÉRJÜK AZ ELŐFIZETÉSI DÍJAT BEFIZETNI!

Marosvásárhelyiek találkozója Lőrincen

A peestszentlőrinci unitárius egyházközség idén november utolsó vasárnapján (28-án) már második alkalommal rendezte meg nagy sikerrel az Erdélyből ide átszármazott **marosvásárhelyi hívek találkozóját**.

A szép, emelkedett hangulatú találkozó délelőtt 11-kor istentisztelettel kezdődött, ahol a szolgálatot **Nagy László** ez alkalomból idelátogatott marosvásárhelyi és **Szász Adrienn** helybéli lelkészek látták el. A zsűfölgésig megtelt lőrinci templomban a szertartás megkezdése előtt a két lelkész együtt gyűjtötte meg az Úr asztalára elhelyezett **adventi koszorú** első gyertyáját, amelyet a lőrinciek a marosvásárhelyieknek ajándékoztak, hogy a következő hetekben már otthon gyűjthassák meg a következő gyertyákat testvéri együvé tartozásukra emlékeztetve. Nagy László magasan ívelő prédikációjában a szeretet és a barátság, e két csodálatos és nemes emberi tulajdonság konkrét, – fenntartások nélküli – gyakorlása fontosságát hangsúlyozta. Napjainkban ezek különösen nagy jelentőségre tettek szert és konkrét bizonyításra váró kérdéssé váltak, mikor az ország lakosságának az anyaországi és a határon túli magyarok együvé tartozása mellett kell egyértelműen állást foglalnia, a napi-renden lévő kettős állampolgárság kérdésében. Prédikációjában kitért még a nemrég Sepsiszentgyörgyön befejeződött **2. Országos Unitárius Kórustalálkozó** nagy sikerére és felemelő érzésére, amelyen most 19 kórus vett részt. A kórustalálkozó mozgalmat ők kezdeményezték. Tavaly Marosvásárhelyen volt az első találkozó, 17 kórus részvételével.

Végül megemlékezett a 100 éve Küküllőszéplakon született **Molnár Rozáliáról**. **Küküllőszéplak** arról nevezetes, hogy a XVIII. században itt telepedett le a horvát származású gazdag **Petrisevics család**, akik unitárius hitre áttérve, az egyház nagy jótevői lettek. Templomot építettek és innen indultak külföldi tanulmányúttjukra az ő anyagi támogatásukkal az **unitárius peregrinusok**, vagyis vándordiakok.

Ezt követően **Csongvai Attila** a marosvásárhelyi egyházközség gondnoka tartott rövid ismertetőt, közösségük életéről. Elmondta, hogy egyházközségük 1868-ban alakult. Neogótikus templomukat, amely a

Bolyai téren áll 1928-ban kezdték építeni és 9 hónap alatt készült el. Gyülekezetük jelenleg 4600 hívőt számlál, akik közül 3800 a rendszeres egyházfenn tartói járulékfizető. Az iskolások közül 335 gyermek részesül rendszeres hittanoktatásban, a 2 segédlelkész közreműködésével. De nagy jelentőségűek a gyülekezeti teremben minden szombaton tartott vallásos gyermekfoglalkozások is. Kéthavonta színes **gyermekfolyóiratot** is kiadnak, **Nagy Gizella** tiszteletesasszony szerkesztésében. Legutóbbi kettős számuk 2000 példányban került kinyomtatásra. Egy lapszám ára 30 000 lej, vagyis 20 Ft. Nagyon jól működő **Nőszövetségük** van, **Konrád Árpádné Kelemen Tünde** vezetésével, aki szintén az idelátogató küldöttség tagja volt. A vele folytatott beszélgetésből kiderült, hogy főleg karitatív tevékenységükre, **dalárdájukra**, irodalmi estjeikre és szakköreikre nagyon büszkéek. Az egyházközség pár éve egy újabb **templom építésébe** kezdett a Kövesdombi lakótelep közelében.

Az **úrvacsorai agendát Szász Adrienn** tartotta, egy nagyon szép bibliai példabeszéd felidézésével, amely az egymástól eltávolodó országrészek (Galilea és Juda) újbóli egyesítésének jelképes fösszenövésére vonatkozott. Az úrvacsorához ez alkalommal Erdélyben sült és onnan ajándékba hozott kenyeret használtak. Úrvacsorában ez alkalommal közel 150-en részesültek. Aztán a marosvásárhelyiek kezdeményezésére elénekelték az Unitárius Himnuszt. Majd a gyülekezeti teremben baráti beszélgetések, eszmecserék, ajándékvásárlás, művészi tárgyak tombolázása és közös ebéd (székelykáposzta) következett.

Szép és felemelő volt ez a nap. Köszönet érte az eseményt színvonalasan megrendező lőrinci híveknek és Szász Adriennek. Az idelátogató és magukból sok erdélyi szeretetet, testvéri érzést kisugárzó marosvásárhelyieknek, valamint az ide ellátogató minden kedves résztvevőnek. Reméljük, hogy jövőre is folytatódik ez a sorozat és akkor még több ízelítőt kaphatunk az otthoniak művészetéből – a szülőföldről szóló versek és dalok előadásával – is.

(-)

500 erdélyi lelkész prédikált

Tókécs László Királyhágó-melléki református püspök kezdeményezésére 500 erdélyi protestáns lelkész prédikált **2004. november 28-án** a magyarországi templomokban, a **december 5-i kettős népszavazást megelőző utolsó vasárnapon**, hogy tanúbizonyságot tegyenek arról, hogy a határon túli magyar testvéreink nagyon számítanak ránk, amikor a kettős állampolgárság megadásával kapcsolatos ügyszavazáson véleményt kell nyilvánítanunk arról, hogy akarjuk-e határon túli magyar testvéreinket magunkhoz ölelni és őket is a magyar állampolgárok nagy családjába befogadni. Nagyon szükséges volt ez, hiszen

az egyetlen lehetséges **igen-nel** szemben, nagyon sok anyagi megfontoláson alapuló – az ország anyagi terhérbíró képességét meghaladó – érvelés és **nem-re** buzdító felhívás is elhangzott.

A Tókécs László felhívásán alapuló nemes küldetésből az **erdélyi unitárius lelkész testvéreink is kivették részüket**. Pl. Peestszentlőrinci egyházközségünkben Nagy László marosvásárhelyi lelkész prédikált ezen a napon. Köszönjük áldozatos és hazafias tevékenységüket.

(-)

UNIK

Az **Unitárius Ifjúsági Kör (UNIK) Amatőr Színházi Műhelye** 2004. november 30-án (kedden) este a **HM Művelődési Központjának Pódium Színpadán** (XIV. ker., Stefánia út 34–36) nagy sikerrel mutatta be a **Ludas Manyi** (nem tévedés, nem Matyi, hanem Manyi!) c. vásári komédiáját, amely a közismert Ludas Matyi nőiesített változata. A komédiát Fazekas Mihály műve alapján írta és rendezte: **Vadady Attila**, a Nagy

Ignác utcai gyülekezet énekvezére, és a különböző hangulatos gyermekfoglalkozások, valamint nyári szabadidős rendezvények kulturális programjainak szervezője és vezetője. Újabb sikeres szereplésükhöz szívből gratulálunk! Várjuk a folytatást! További hasonló sikeres produkciókat kívánva a rendezőnek és a Színhátszóló Kör tagjainak.

(-)

NAHÁT!

Meglepetéssel olvastam egy néhány soros híradást arról, hogy a *Nyárádmunte egyik unitárius egyházközsége*, faluja meghívta egyik, immáron *európai parlamenti taggá lett képviselőnket*. Hallottunk már erről a nyári szejkei találkozás alkalmával, de nem hittük volna, hogy még erdélyi testvérünk szentel erre az „eseményre” néhány sort. A meghívott személy annak az anyaországi pártnak a tagja, amelyik *nem* a történelmi egyházaink szeretetéről, támogatásáról, valamint a nemzeti értékeink *felkarolásáról* híres. Saját „üdvhadserege” van, amivel a keresztény-magyar értékek szétverését munkálják hathatós anyagi támogatással. A szóban forgó személy – horribile dictu – megkapta attól az unitárius többségű falutól a *község díszpolgára* címet is. Vajon a községnek, gyülekezetnek vezetői nem hallottak, olvastak arról, hogy a státustörvény vitájában az egyik legnagyobb hangú ellenző volt az újdonsült díszpolgár? Vajon az illetékesek nem fordították ide a fülüket most a nyár végén és ősszel, hogy pártja és ő maga is micsoda vehemenciával utasítja vissza a mindjárt évszázados erdélyi álmot, hogy *kettős állampolgárság* révén a szétvert Magyar Család újra eggyé lehessen? Egyik jó nevű történé-

szünk (több is akad!) mondta el egy alkalommal az elmúlt években, hogy a díszpolgár testvére megkérte, hogy kutassa ki az ő családfájukat, hogy nem oda nyúlnak-e vissza a gyökerek, a Nyárádmunte leghíresebb családjához, amelyből sok, kiemelkedő, segítő, támogató, egyházi ember, sőt neves költő is (Krizsa János kortársa) kikerült a századok folyamán. Történészünk sajnálattal közölte, hogy semmiféle ág nem vezet azokhoz a nemes gyökerekhez. A magyarosított mondás, miszerint a *név hordoz mindent, itt nem jött be*. Sokkal inkább az eredeti jelentés valósult meg, miszerint a *név hordozza a végzetet* (Révai Lexikon). Nem tudni, hogy milyen megfontolás vezette ilyen ballépésre a nyárádmunti falut. Kíváncsiak lennénk, hogy melyik „odaadó” gyülekezet és helység választaná meg díszpintynek az erdélyi gyökerekkel kérkedő (de a decemberi szavazást fennhangon megtagadó) nemrég, sajátjai által megbuktatott *D 209-est*. Szerintünk Erdélyben bőven van (sokkal több, mint az Anyaországban!) olyan személy, aki érdemes ünneplésre, díszpolgárságra. Még az unitárius történelemben, gyülekezetekben is!

B. L.

KÖNYVESBOLT – KÖNYVBEMUTATÓ

2004. október 19-én tartottuk könyvesboltunkban az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem hatvanhatedik könyvének bemutatóját. A bemutatott könyv, **Török Bálint: Farkas esz meg, Medve esz meg**, Szent-Iványi Domokos és a Magyar Függetlenségi Mozgalom. A könyv témája és szereplőjének életútja oly nagy érdeklődést váltott ki, hogy az újjávarázsolt könyvesboltunk befogadóképessége szűknek bizonyult (pedig az 80 fő), többen kint rekedtek, ezért részleteket közlünk Dr. Szöllösy Pál bevezetőjéből.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves Barátaim!

Az *Európai Protestáns Magyar Szabadegyetemet* 1969 áprilisában, a kétnyelvű – német és olasz – Dél-Tirol egy festői fekvésű kastélyszállójában alapították Nyugat-Európában élő magyar értelmiségiek. Többnyire olyanok, akik az 1956-os magyar forradalom leverése után menekültek Nyugat-Európa valamelyik országába. Szétszórtságukban vágytak arra, hogy rendszeresen kapcsolatba kerüljenek egymással, hogy évente, egy közös találkozáson, anyanyelvükön beszélhessenek meg az emberiséget és kivált a magyarságot érintő kérdéseket. (...)Az 1971 óta minden évben megrendezett konferenciánkon a legkülönbözőbb meggyőződésű előadók fejthették és fejthetik ki ma is szabadon nézeteiket, folytathatnak párbeszédet. Olyanok is, akik a szovjet megszállás alatti Magyarországon némaságra voltak ítélve, és olyanok, akik a rendszerváltás óta – sajnálatunkra – másutt nem is állnak szóba egymással. Csak szélsőséges nézeteket nem engedtünk be hozzánk!

Ebben a szellemben kezdtük meg 1977-ben és folytatjuk azóta is rendszeresen könyvkiadásunkat. Könyveink terjesztésénél a nagy múltú *Erdélyi Szépművészeti Társaság* mintájára Nyugat-Európában

létrehozott *Könyvbaráti Körünkre* támaszkodunk, melynek nyugati tagsága utóbb bár csökkent, de számos Kárpát-medencei magyar tagja is van (a belépés ma is lehetséges!). 1990 előtt főleg olyan szerzők műveit adtuk ki, akiknek könyvei odahaza nem jelenhettek meg. Elég, ha Cs. Szabó László, Szabó Zoltán, Janics Kálmán, Konrád György, továbbá Ordass Lajos evangélikus és Ravasz László református püspök nevét említeném meg, kivált pedig Bibó Istvánét, akinek *Osszegyűjtött munkáit* négy kötetben először a Szabadegyetem adta ki, 1981 és 1984 között. A rendszerváltás óta felmerült a kérdés, van-e könyvkiadásunknak még létjogosultsága, hiszen ma már nincs politikai akadálya bármely könyv megjelenésének Magyarországon. De fel kellett ismernünk, hogy egyes szerzők értékes kézírata – gyakran anyagi okokból – mégsem talál kiadót otthon. És van olyan mű, amelynek kiadását szerzője továbbra is ránk szeretné bízni. Ilyen Borbándi Gyula a magyar emigráció történetét tárgyaló, folytatólagos munkája. De saját kiadásban kívántunk már régóta megjelentetni egy a Szabadegyetem történetét, működését összefoglalóan bemutató kötetet is, amely végül tavaly *Európa keresztútjain* címmel, hatvanhatodik kiadványunkként jelent meg.

Most pedig nagy örömünkre szolgál, hogy bemutatathatjuk Török Bálint Farkas esz meg, Medve esz meg... című könyvét, amely a Magyar Függetlenségi Mozgalom történetét, és vezetőjének, Szent-Iványi Domokosnak áldozatos, példamutató, de eleddig sajnos kevésbé ismert életútját ismerteti. A Szabadegyetem megtisztelőnek tartja, hogy Rainer M. János történész, az 56-os intézet főigazgatója vállalta a mű bemutatását, s előtte Bánffy György színművész szíves előadni azt az Ady-verset, mely a kötet címét adta. Megkértük a

kötet szerzőjét, hogy végezetül ő is szóljon pár szót a jelenlévőkhöz, akiknek hálásan köszönöm, hogy eljöttek erre a kivételes alkalomra. Számos kitűnő barátunk, a Szabadegyetem tagjai, hívei, vagy szimpatizánsai vannak jelen, elnézésüket kérem, hogy nem köszönhetem mindegyiküket név szerint. De engedjenek meg néhány kivételt: külön köszöntöm a testvéri magyar Pax Romana hosszú éveken át volt elnökének özvegyét, Galambos Mártát, és a Szabadegyetem sok éven át volt elnökét Szöllősy Árpádot. Köszönöm megjelenésüket Kányádi Sándor költőnek, Rázmány Csaba unitárius püspöknek. Körünkben van Szathmáry Attila

az OOK-Press nyomda képviselője, és Rencsényi Tibor, aki a könyv grafikai munkáit és tördelését végezte, mindkettőnek halásak vagyunk kiváló munkájukért. Végül köszönöm az Unitárius Egyháznak és könyvesboltjuk vezetőinek: Gergely Feliciánnak és feleségének Évának, hogy a mai rendezvényünket ebben az igen szépen helyreállított, ékes és patinás hajlékban tarthatjuk.

Ha felkeltettük érdeklődésüket, az érdekesítő könyv megvásárolható az Unitárius Könyvesboltban 2400 Ft-os áron.

Gergely Felicián

Olthévízről – ahonnan én jöttem...

Férjem után Marosiné – Gergely Ilona Éva vagyok és Fogarason születtem, jó pár évvel ezelőtt. Aztán Olthévízre hazaköltöztek a szüleim, édesanyám hévízi, édesapám gyepesi. Édesanyám szülei is az ősökig visszamenve hévízi leszármazottak, reformátusok voltak. A két húgom és én édesapánk révén lettünk unitárius hitben nevelve.

Olthévíz – román nevén Hoghiz, Brassó megyéhez tartozik és nevét meleg forrásáról kapta. 1312-ben „Colida Aqua” néven emlegetik az oklevelek. **A református templomot Arva Bethlen Kata, Bethlen Gábor fejedelem testvére építtette** és a vár, ahol lakott, ma is áll és iskolaként működik. Ezt érdekességképpen említettem.

Az unitárius templom a XV. században épült. Puritán külsejű, kőfallal van kerítve. Hosszú tornyja, zömök tornya van.

Nem tudom, hogy most hány híve van, nem volt még időm érdeklődni, csak azt tudom, hogy *nagyon jó otthon lenni abban a kis templomban, ahol mindig megnyugszom, szívem, lelkem újjászületik, mélyen magamba szívom a templom illatát, hallgatom a lelkész igazmondó prédikációját és végignézve a sok fejkendő nénin és a szemben ülő férfiakon, rá kell jönnöm, hogy bizony itt vagyok itthon, az Isten házában.*

Itt keresztelték, itt konfirmáltam, itt remegett a lábam az *első úrvacsoravétel*nél, és remegett máskor is, ha már serdülő lányként körbeálltuk az Úrasztalát, és a karzaton, a fejünk fölött a fiúk sugdolódtak.

Bizony most is ilyen érzés kerít hatalmába, ha otthon vagyok. Jó volt gyerekként *minden szombat délután vallásórára menni*, készülni a konfirmálásra, majd téli esteiken *teadélutánra meg törökbúzaestékre* mentünk, ahol a nagyszonyok, úgymond akik süttöttek-főztek, sok finomságot tettek az asztalra. Utána, ha vége volt evésnek-ivásnak a *tiszteletes úr levetítette kazettán Jézus életét vagy más történeteket*. Ez a törökbúza annyit jelent, hogy a szemes kukoricát feltesszük főni, ha félig puha, hamut szórtak bele, majd átszűrve lepucolták a kis fekete részt a kukoricaszemekről és tovább főzték míg megpuhult. Végül cukrozva tálalták, jó forrón, és nagyon finom volt. Most jut eszembe, hogy ezt mindig télen ettük otthon, ideje lenne hazautazni befalni egy bögrényit.

A mi tiszteletesünk **Máthé Sándor** volt, akit az én családom nagyon szeretett. Aztán ők Brassóba költöztek, és én azóta sem találkoztam szeretett lelkészemmel.

A mi kis falunkban régen és talán most még inkább szükség volt az egykori összejövetelekre, meg

*színjátadásokra, lakodalmakra, keresztelők*re és még bizony a temetéseknek is hangsúlya volt és van, mert minél elzártabb egy társadalom a külföldtől, a nyugati világtól, annál inkább összetartanak ezek a kis csoportok, falvak, kisebbségek.

Itt minden alkalomnak megvan a maga varázsa. Kinek-kinek zsebe szerint. Anyagi háttere határozza meg egy ünnepség gazdagságát és hasznát.

Manapság *egy keresztelő és konfirmáció utáni ebéd is olyan ceremóniával zajlik, akár egy kisebb esküvő*. Régen, gyerekkoromban, habár nehéz világ volt akkor, *úgyis több esküvő volt, mint manapság*.

En még voltam *400 személyes nagy lakodalmakban*, ahol gyerekfejjel csak lestük a sok táncoló felnőttet, próbáltuk kilesni a fiatalokat, hogy mit csinálnak a sarokban és könyörögtünk a szülőknél, hogy legalább tíz óráig maradhassunk még, mert akkoriban nem maradhattak gyerekek sokáig a lagziban, legfeljebb éjfélig. Aztán másnap mindig ott volt az asztalon csomagolva a finom lakodalmás sütemény, amit édesanyánk hozott haza kóstolóba. Mindig azok voltak a legfinomabb „tészta”. Ha viszont temetésre kellett menni a szülőknél vagy nagyszülőknél, minket oda is vittek, nekem mindig azt mondták otthon, hogy *nem kell félni a halottól, ő már megtért a Jóistenhez*.

Minden hozzánk tartozó koporsójánál ott voltam, nagymamám is, Isten nyugtassa, két karomban halt meg. Nem tudom, hogy Erdélyben, más községekben vannak-e halottasházak, mint itt Budapesten, de Hévízen minden halottat saját háza nagyszobájában búcsúztatnak. Valahogy *úgy vetjük a halált*, legalábbis én gyerekfejjel, *hogy ez is hozzánk tartozik, születünk, meg kell halnunk valamikor. A Jó Istenünk teremtett, hozzá kell visszatérnünk*. Talán könnyített az embereken, hogy volt lehetőségük elbúcsúzni szeretteiktől, nem úgy mint itt, hogy a kórházból egyből a temetőbe viszik.

En **Sepsiszentgyörgyön** végeztem a pincér-szakács szakiskolát és ott egy székelyföldi lánytól tanultam egy gyönyörű kis versikét, mely életem végéig elkísér, ekképp szól:

„Sírva születsz és körülöttem mindenki mosolyog,
Igyekezz úgy élni, hogy mosolyogva távozz,
De körülöttem mindenki sírjon.”

Hát ugye, hogy mennyire igaz?

Valahogy e szerint kéne mindenkinek élni, vagy legalább megpróbálni és akkor talán több, sorsával elégedett ember lenne a földön.

Marosiné Gergely Ilona

Egyházközségeink életéből

Hírek a Bartók Béla Unitárius Egyházközség életéből

Új hitoktatónk van **Tordai Júlia** személyében, aki hittanári képesítését Kolozsváron szerezte. **Minden vasárnap 10 órától, istentisztelet alatt vasárnapi iskolát tart vallásórás gyermekeinknek, ez idő alatt a szülők a templomban vannak.**

Ugyancsak **megkezdjük a konfirmáló növények felkészítését** is a jövő évi konfirmációra.

Október és november az emlékezés hónapja volt. **Megemlékeztünk az októberi eseményekről, a reformációról.** November elsején, délután **halottak napi istentiszteletet** tartottunk.

November 14-én **Dávid Ferenc emlék-istentiszteletet** tartottunk templomunkban, valamint november 15-én **megkoszorúztuk a XI. kerületi, Dávid Ferenc utcai emléktáblát.**

November 28-án pedig részt vettünk az **Alvinczi György unitárius mártír prédikátor halálának 430. évfordulója** alkalmával tartott emléktábla-avatáson.

Az adventi időszakban készülünk megünnepelni nagy tanítómesterünk, a názáreti Jézus születésének ünnepét, amely egyben a mai ember számára a szeretet, a család, a békesség, az örömhír áldott alkalmá. **Karácsonykor, ünnep első napján, minden kedves hívünket szeretettel várunk templomunkba** együtt ünnepelni, úrvacsorában részesülni. **Másodnapján tartjuk a gyermekek karácsonyfa-ünnepségét,** melyre hívjuk a kedves gyerekeket és szüleiket, nagyszüleiket. Az adventi időszakban kérjük a **szülőket, hozzák el gyerekeiket vallásórára,** az ünnepi műsor előkészítésére.

Minden kedves hívünknek és támogatóknak **kívánunk Istentől áldott Karácsonyt és még boldogabb új évet.**

2004-ben a következő szertartásaink voltak:

Keresztelések:

Simon Dénes és Finszter Erika kislánya: *Dénes Géza*
Horváth Gyula és Papp Anna Etelka kislánya: *Alex*
Nagy Andrea és Szathmáry Tibor kislánya: *Hanna*
Dr. Farkas Gábor és Dr. Patakfalvy Vigh Katalin kislánya: *Eszter Kata*
Patakfalvy Vigh Attila és Szűcs Gabriella kislánya és kislánya: *Kincső és Gergely*
Miklós Csaba és Megyeri Ibolya Erzsébet kislánya: *Réka*
Dr. Fodor Dénes és Zoltáni Brok Annamária kislánya: *Bontond Levente*
Barabás Csaba és Kertész Szilvia kislánya: *Balázs*.

Esketési szertartás:

Hidasi Attila és Fábian Enikő Réka házasságkötésének a megáldása.

Elhalálozások:

Cserna Mártonné született Gyurkovits Irma 80 évet élt testvérünk,
Pálfi Szilárd 75 évet élt testvérünk,
Bánda Jánosné, született Fodor Berta 92 évet élt testvérünk,
Pahocsa Sándorné, született Kelemen Eszter 84 évet élt testvérünk,
Bercsik Gyuláné, született Székely Piroska 81 évet élt testvérünk,
Dr. Szabó Pál Endre 84 évet élt testvérünk,
id. Kelemen Attila 89 évet élt testvérünk,
Balázs Attiláné, született Wald Anna 82 évet élt testvérünk,
Dr. Pap Mózes 86 évet élt testvérünk.

Konfirmálóink voltak: Samarjai Eszter, Orbók Zita, Rázmány Csaba, Nagy Csaba és Nagy Éva Andrea.

Léta Sándor lelkész

Új hitoktatónk bemutatkozása

„De akik az Úrban bíznak, erők megújul, szárnyra kelnek, mint a saskeselyűk, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el.” (Ezs 40, 31)

Sokszor eszembe jut, és mondom, életem kíséri ez a bibliai vers, amelyet kedves pap bácsink írt idézetként a konfirmációi emléklapomra.

Tordai Júlia Anna vagyok, 1980. szeptember 24-én születtem *Tordán*. Szülőfalum Kövend, ahol

kedves gyerekkori emlékek fűznek. A családi fészek volt az a hely, ahol megtanultam, mit is jelent az Isten szó, és azt is, hogyan kell imádkozni. Most is emlékszem, ahogy nagymamám minden este odajött az ágyamhoz, segített összekulcsolni a két kis kezem, ő mondta elöl, én utána, az akkor még érthetetlen szavakat. Sok idő kellett, amíg megértettem miről is szól a Miatyánk, mit is jelent „a mi mindennapi kenyerünk”. Aztán konfirmálásom alkalmával megértettem, hogy Isten jó, irgalmas, igaz, mindenható, megbocsátó, hatalmas és szerető. És már nemcsak megértésről, hanem mindezek megérzésére is lehetőséget nyújtott az élet. *Érdekelt a Biblia*, és érdekelt mindaz, amit vasárnapként hallottam a szó-

székről. Éppen ezért szüleim kilencedik osztálytól a *János Zsigmond Unitárius Kollégiumba* írtattak, amit a kincses Kolozsvárott végeztem, és ugyanitt folytattam tanulmányaim a *Babes-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző Karán*. Itt szereztem *2004 nyarán hittan-magyar tanári oklevelet*. Annnyit meg kell jegyezzenek, hogy a hitvallás, a hittan és az etika tantárgyakat *külön tanultam az unitárius teológusokkal, Dr. Rezi Elek professzorral*.

És rájöttem, Isten minden olyan ember számára létezik, függetlenül a vallástól, aki keresi Őt, aki imáiban hozzá fordul, aki keserűségében Nála keres vigaszt, aki örömét Neki mondja el. Egy a fontos, bízunk a mindenható Isten erejében, és keressük Nála lelkünk megnyugvását.

2004 szeptemberétől az *üllői Árpád Fejedelem Általános Iskolában hittant tanítok*; valamint Budapesten a **BARTOK BÉLA** Unitárius Egyházközségben, amíg az istentisztelet tart, a gyerekekkel foglalkozom. *Bibliai történeteket* tanulunk, karácsony közeledtével pedig *egy kis műsorral készülünk*, amit Szenteste adunk elő, és minden kedves olvasót nagy szeretettel várunk.

Kívánok kellemes karácsonyi ünnepeket, és Istentől megáldott békés, boldog, új évet!

Tordai Júlia Anna

A Dunántúli Unitárius Egyházközség hírei

Hosszas bírósági procedúra (ügyészségi fellebbezés és visszautasítás, formai hibákra hivatkozva) után **végre bejegyezték alapítványunkat (Válaszúti György Unitárius Alapítvány, adószáma: 18324709-1-02, számlaszáma: 11731001-20119076)**, melynek elsődleges és távlati célja egy templom/imaház építése, vagy vásárlása. Továbbá célja a jelenlegi egyházközségi élet szervezése és működtetése.

A Pécsi Tudományegyetemen szeptember 28-án került sor a frissen alakuló **Szentágothai János Protestáns Szakkollégium** sajtótájékoztatójára. „Létrehozásában – ahogy dr. Gábor Róbert dékán a tájékoztatón ismertette – a Természettudományi Karon kívül **két történelmi egyház, a református és az unitárius képviselője vesz részt**. Küldetése, hogy vizsgálja a tudomány és vallás viszonyát, ismertesse a hit reflexióit, keresse a két terület közötti átjárhatóságot.” (Univ. Pécs, 5. évf., 11. szám) **A havi 1–3 előadáson kívül** célunk a közösségi élet megerősítése és támogatása, így pl. a szakkollégium keretében filmklubot működtetünk. Az **Apolló Művészmoziban** többek között műsorra tűztük a **Csillag a máglyán** című filmet.

Szeptember 30.–október 3. között vendégül láthattuk **amerikai testvérgyülekezetünk (Ashland–Oregon állam) lelkésznőjét, Patt Herdklotzot**, valamint gondnoknőjét, **Venita Vargat**. Városnézéssel, beszélgetésekkel, villányi látogatással töltöttük időnket. Úgy érzem találkozásunk kellemes és tartalmas volt, a szíves ven-

dégfogadásért és idegenvezetésért illesse köszönet a pécsi gyülekezet tagjait. Együttlétünk közös istentisztelettel zárult.

Az elmúlt időszakban **Pécsen két esketési szertartásra** került sor. Egyházunk áldásában részesítettem Kovács József és Michéli Éva, valamint Kovács Balázs és Parrag Judit testvéreinket. **Székesfehérváron** egy keresztelési szertartást végeztem, megkereszteltem Daradics Attila és Daradics-Borsos Rozália Szabolcs nevű gyermekét.

Ugyanakkor részt vettem Nagy Júlia Magdolna **mohácsi hívünk** Kolozsváron tartott konfirmációjában. A felsoroltak életét Isten áldása kísérje.

Máté Ernő lelkész

A Sylvester János Protestáns Gimnázium

*felvételt hirdet a 2005/2006-os tanévben induló
6 évfolyamos gimnáziumi osztályaiba.*

*Az iskola keresztény szellemű nevelést és ennek keretében korszerű képzést és műveltséget kíván nyújtani. Emelt óraszámú képzés választható **matematikából és angol vagy német nyelvből**; a nyelveket, matematikát, **hittant**, testnevelést, **számítástechnikát** és hetedikben a magyar nyelvtant osztott csoportban tanítjuk, a **gyógytestnevelést** az iskolában biztosítjuk a rászorulóknak. Nehéz helyzetű **tehetséges tanulóinkat** alapítványok támogatják.*

*A jelentkezésről részletes tájékoztató és **adatlap kapható az iskola portáján**, illetve letölthető az iskola honlapjáról, vagy válaszborítékkal ellátott levélben kérhető az iskola címén (1149 Bp., Pillangó park 3–5.)*

2004. november 30-án és december 1-jén (kedden és szerdán) nyílt napot, december 1-jén 17 órakor tájékoztató szülői értekezletet tartottunk.

*Dr. Bibó István igazgató
Telefon: 363-2612*

Így élünk és dolgozunk Füzesgyarmaton és a Gyula és környéke szórványgyülekezetben

Az ezerszínű őszenben, a dérütötte környezetben kihívó fehérségével áll a *templomunk megújulva, megszépülve*. Istennek legyen hála, hogy befejeztük a külső javítást. (Tavasszal folytatjuk belül.) Közel egymillió áldozathozatal eredményeként *kisvárosunk büszkesége az esti megvilágításban* különös érzelmeket ébreszt az arra járókban, legyenek azok vallásosak, vagy anélküliek – állapította meg az egyik alkalmazott, aki részt vett az átadási munkálatokban. *Illesse köszönet a polgármesteri hivatal, a megyei önkormányzatot, egyházunk vezetését, és nem utolsósorban kisszámú gyülekezetünk szíves hozzáállását.*

A tervezett *októberi ünnepi-émlékező alkalmat* sikerült mind megtartani, egyik élménykel több volt, mint a másik, hol kisebb, hol nagyobb érdeklődéssel. November első napján, a szereteteinkre való emlékezés délutánján egyedülálló szertartást végeztünk: *id. Káczán János*, erdélyi származású hívünk síremlékét avattuk fel az Újtemetőben. Eddig nem volt tudomásunk ilyen alkalomról városunkban. Ezt is mi kezdtük el, akárcsak a *házi áldást, az új lakás megszentelését* korábban már többször is. A temetői szertartásra többen odafigyeltek.

November 14-én délelőtt emlékeztünk *egyházalapító püspökünkre*. Délután két óraker gyermekistentisztelet keretében folytattuk a megemlékezést. Ekkor a „szertartás” végzői *Nemes Zsolt*, biharnagybajomi szórványhittanosunk és *Kovács Gréta*, helybéli hittanórás voltak. A szertartást *szeretetvendégség* követte, amit rengeteg sok tombola kisorsolása követett. Mind az agapé kellékeit, teát, süteményeket, mind pedig a kisorsolt tárgyakat a szülők, nagyszülők, hozzátartozók és kívülállók hozták. Köszönjük mindenkinek a sikeres délutánt.

Az *októberi EK Tanács folytatásán*, november 13-án sikerült úgy elfogadni a dolgokat, hogy az *újított Alaptörvény*, és a *Szertartásrend* (amit e sorok írója állított össze) elfogadásra a *Főtanács elé fog kerülni*. A *Nyugdíjtörvény* (amit Rázmány Csaba állított össze) számszaki véleményezés után fog az EKT-on keresztül a Főtanács elé kerülni. A Főtanács jövő év januárjában fog ülésezni.

November 28-án délelőtt tartottuk meg az *Alvinczi György emléktáblájának* avatását a budapesti Nagy Ignác utcai templomunkban. Tudni kell, a lap másik tudósításaiban is szóba jött ez, az emléktábla felavatását a nagyharsányi református lelkész megakadályozta az utolsó pillanatban, amikor már minden el volt rendezve, minden elő volt készítve november 6-ra, Ilyen a mai kereszténység kis hazánkban, Jézus nevében diszkrimálnak, kirekeszti a nagyobb a kisebbet!

Ugyanaznap délután 3 óraker püspökünk megbízásából részt vettem a *Kossuth téren az ország első adventi keresztjének felállításán*, megáldásán. Arról beszéltem, hogy különös Karácsony fog érkezni ebben az esztendőben, amely előtt, amelyen, és amely után *Wass Albert szavaival „megméretik az embernek fia, s ki mint vetett, azonképpen arat”*. Megrendítő élmény volt elindulni az Adventben.

November 20-án tartottuk a máshol már ismertett sikeres gyulai emlékezést.

December 4-én Mikulás-napi ajándékozás volt hittanórásaink körében sikerrel.

Adventi készülésünk sok-sok eseményt ír be egyházi, vallásos életünk naplójába. Egyre-másra születnek az igények karácsonyi előzeteseket tartani. 17-én *Bélmegyeren dalárdánk szereplésével részt veszünk a falusi karácsonyesten*. 18-án a *füzesgyarmati klubunk* karácsonyi előzetesén ünnepeink szerepléssel. 22-én szintén *Bélmegyeren ökumenikus karácsonyi ünnep* lesz a reformátusokkal. 21-én a *füzesgyarmati Idősek Otthonában* szintén ökumenikus ünneplést tartunk.

December 8-án részt vettem a *Magyar Bibliatársulat* évzáró közgyűlésén. A hónap közepén a *Magyar ENSZ Társaság* Közgyűlése volt, amelyen jelöltek a *Társaság kormányzó tanácsának tagjává*.

Szenteste, 24-én délután 5 óraker lesz a mi *karácsonyfa-ünnepélyünk*. Gyermekek, felnőttek mondják el verseiket, lesznek szóló és kóruszámok. *Hittanosaink pásztorjátékot, erdélyi betlehemezést mutatnak be*. Megajándékozunk gyerekeinket csomaggal, valamint kiosztjuk az *Unitárius Alapítvány jutalmait* a hűséges hittanra és templomba járóknak. Az est után ünnepet köszöntünk egymás közt.

Karácsony első napján *úrvacsorázó istentisztelet* lesz délelőtt 11 óraker. Délután 2 óraker az *Idősek Otthonában* szintén, ahol karácsonyi műsort is bemutatunk.

Karácsony második napján délelőtt 10 óraker *Gyulán tartunk* ünnepi istentiszteletet.

Szilveszter éjszakáján 1/2 12 óraker *óévbúcsúztató istentisztelet* lesz, *éjfélkor a szokásos harangzúgással*. Újév első napján Budapesten részt veszünk a püspöki istentiszteleten és fogadáson. Újév második napján itthon lesz ünnepi évnitő istentisztelet az események és adományok ismertető felolvasásával. Ugyanakkor olvassuk fel a *főpásztor újévi köszöntőjét* is.

Januárban készülünk a Főtanács ülésére a már ismertett anyagok elfogadására és a választások egy részének a megejtésére.

Közgyűlésünket mindig január második felében tartjuk, beszámolva a gyülekezet 2004. évi tevékenységéről, eredményeiről, ünnepeiről, rendezvényeiről.

E sorok íróját február második felére meghívták a *Tessedik Sámuel Főiskolára előadást* tartani erdélyi egyházunkról, magyarországi unitarizmusunkról.

* * *

Lapunk hasábjain is kívánunk kedves híveinknek, gyülekezetünk minden tagjának Istentől áldott, gyönyörű Karácsonyt és sikeres, boldog Új Esztendőt!

Felelős szerkesztőként is kérek minden Olvasót, hogy 2005-ben is tartson meg érdeklődésében. Minden Családnak békés Karácsonyt és eredményes Új Esztendőt kívánok.

Balázsi László lelkész

Homoródalmási unitáriusok találkozója Pestszentlőrincen

Október 24-én Budapesten a pestszentlőrinci unitárius templomban találkozót szerveztek a **homoródalmási elszármazottak**, azzal a szándékkal, hogy ebből hagyományt teremtsünk. Mivel az élet vagy a sors úgy hozta, hogy nekünk elszármazottaknak két hazánk van, mint a fecskének, a szülőfölddel a kapcsolatot nemcsak úgy tudjuk megőrizni, hogy hazalátogatunk Erdélybe s **gyermekinket is hazaküldjük nyaralni**, hanem úgy is ha az **itteni életünkbe beiktatjuk találkozásainkat** és folyamatosan ápoljuk kultúránkat és hagyományainkat. Kötelességünk ezekre a találkozókra a gyerekeinket is elvinni, hogy tovább tudjuk adni hagyományainkat és szokásainkat a következő generációknak.

Ez alkalommal az **istentiszteletet a homoródalmási tiszteletes, Csete Árpád tartotta**, aki olyan messziről jött el meglátogatni az itteni unitáriusokat. Köszönjük az almásiai üd-

vözetét és a tiszteletes úr elgondolkodtató, kedves szavait! Megható volt számunkra, hogy **Homoródalmásról küldött kenyeret és bort vehettünk magunkhoz**. Az ünnepet emelte, hogy **Sorbán Enikő kántorkodott**. Hálásak vagyunk **Szász Adrienne lelkésznek** és szorgalmas csapatának, hogy e csodálatos összejövetelt megszervezték.

Az istentiszteletet **szeretetvendégség** követt, a szépen terített asztalokon **kürtőskalácsot** és **korondi korsóban bort** szolgáltak fel, ezt követte a finoman elkészített **tokány puliszkával**. Jó érzés volt találkozni régi ismerősökkel, felidézni szép emlékeket. A beszélgetést, az oldott hangulatot az tette teljessé, hogy **almási pálinkával** kocinthatunk. Mindez nagy örömet jelentett nekünk, hálásan köszönjük. Szeretettel gondolunk minden Almásira!

Csepregi Ibolya

„Engedjétek hozzám jöni a gyermekeket...”

Gyermek-istentisztelet Lőrincen

Vasárnaponként hittanra járok a pestszentlőrinci unitárius templomba, és utána szüleimmel mindig ott maradok az istentiszteleteken.

Szeretem a hittanórákat (kár, hogy kevesen járunk!), de mégis jobban várom a **hónap harmadik vasárnapját**, amikor ugyan nincs hittan, viszont Adrienne néni gyermek-istentiszteletet tart.

Ez hasonló, mint a felnőtteké, de mégis hozzánk, gyerekekhez szól. Amikor a lelkész néni belép a templomba, nekünk is ugyanúgy fel kell állnunk és állva énekelni a kezdőéneket. Az énekek egy kicsit mások, mint a nagyoké. Ezután Adrienne néni nem megy fel a szószékre, mint a

felnőtt-istentiszteleteken, hanem lent marad. Felolvassa a kiválasztott bibliai idézetet, amit közösen beszélünk meg. Szokott lenni **diafilmvetítés** (például Dávid és Góliát története), bábozás vagy szerepjáték is.

Van egy rövid ének, amit minden gyermek-istentiszteleten el szoktunk énekelni: **„Szívem csendben az Úrra figyel, ki segít...”**

Az istentisztelet végén, a záróének után, közös imádkozás van, amikor körbe állunk és **megfogjuk egymás kezét**.

Giba Emese Csilla

Karácsonyi oldal

Karácsony, a szeretet ünnepe

Sok-sok évvel ezelőtt egy fényes csillag ragyogta be az eget, a földet, a lelkeket: „Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában” – mondja az evangélium írója.

Es figyeljük csak meg örökérvényű kijelentését: „született néktek **ma** a Megtartó” – igen **ma** született! Minden év karácsonyában megszületik szívünkben a fényes csillag, a ragyogás, a szeretet, a Jézuska.

Ünnepeink közül a karácsony az, amit minden ember meg szokott ünnepelni. Együtt a család apraja-nagyja, mindenki sűrög-forog, az asszonyok a konyhán jobbnál jobb falatokat készítenek, a házigazda pedig az új borát kóstoltatja, miközben a malackát perzselik. A gyerekek pedig izgatottan élnek át magukban az eseményeket, és arra gondolnak legtöbbször magukban: vajon elég jó voltam, hogy megkapjam a kis Jézustól a vonatot, a szaloncukrot, a pólyás babát és a pöttyös labdát?

Ime, eljött a szenteste, a család templomba készülődik, nagynéni, nagypapa, nagymama és a szülők kísérik el gyerekeiket. A templomban feldíszített karácsonyfa várja őket. Jaj, de pompás fa a karácsonyfa, nincs árnyéka csak játéka, jaj, de pompás fa! Csillognak a szemek, nőnek az örömök, lelkesedik a sok lány, fiú, hogy mihamarabb elmondják a karácsonyi versikéjüket.

Mikor szent karácsony

Angyalai szállnak,

Öröm a vendége

Minden igaz háznak.

Eltörpül ilyenkor

A lárma, az árnyék

S megszépül a szívben

Minden igaz szándék.

Mert karácsony este

Isten jár a földön,

Hogy templomává válják

Palota és börtön.

Mikor szent karácsony

Csillagfénye árad,

Termő öle nyílik

Minden barázdának.

S míg száll a szikra

A fenyőágon,

Szóródik a sok mag

Szerte a világon.

A megszentelt földbe

Az Isten veteget,

S minden elvetett mag

Szeretetet terem.

A szeretetről, az áldott ünnepről, Jézus születéséről hangzanak a versek, cseng a templom az ének dallamától... igazi ünnep van a lelkekben.

Sietve mennek haza: vajon nálunk is járt Jézuska? Megnyugvásukra az ablak előtt karácsonyfa integet, színeit változtatja a sok gömb, ragyog rajta a sok gyertya. Szívünk megtelik örömmel és elhangzik a **boldog karácsonyt!**

A legnagyobb ajándék, amit adni tudunk az a szeretet, hiszen ebből mindig meríthetünk, ez soha el nem fogy. S ha tudunk szeretetet is adni a sok ajándék, a csillogó karácsonyfa mellett, akkor méltán nevezhető karácsony a szeretet ünnepe.

Szívemből kívánok minden kedves olvasónak ISTENTŐL MEGÁLDOTT BÉKES, BOLDOG KARÁCSONYI ÜNNEPEKET, és kívánom, hogy

mindenki lelkében szülessen meg újra az a tiszta jézusi szeretet, amit Ő adott nekünk!

Tordai Júlia

Nevezetes dátum

Mikor Jézus megszületett

még senki sem tudta,

hogy születése az időt

két nagy részre osztja.

Ő is úgy sírt, mint más gyermek

a jászolbölcsőben,

hangja nem jelezte akkor,

hogy harsona lesz.

De lassan a kisgyermekből

óriás csoda nőtt,

lelke hódítóútra kelt

öt világrész fölött.

Születését legendákkal

cifrázta az idő,

születése az időben

olyan, mint mérföldkő.

Születésétől számítjuk

az eseményeket:

nevezetes dátum ezért

a keresztényeknek.

Igaz, hogy az emberiség

nagyobb része mást vall,

más próféták előtt hajlong

furcsa alázattal.

Náluk nem ünnep karácsony

s máskor van az újév,

más tényekhez igazítják

az ember életét.

Nekünk így jó, s így szoktuk meg,

hogy ünnepet üljünk,

és az Isten arra kérjük

adjon szép karácsonyt nekünk.

Kettőezer esztendeje,

hogy Ő világra jött,

hit, szeretet és békeesség

legyen az emberek közt.

Ezt hirdette, s ezért vállalt

szervedést és halált,

aki követőjévé lett,

mindezekben megállt.

Mert hiába karácsonyfa,

csillagszóró s ének,

ha tetteikkel nem adózunk

az Ő emlékének.

Nézzünk mi is önmagunkba

van-e rá felelet:

vajon Ő a szívünkben is

most újjászületett?

Legyen „belső takarítás”,

rendteremtés végre,

ez legyen a karácsonyfa

leggyönyörűbb éke.

2000. dec. hava

Dr. Szász Dénes

IMAPÁLYÁZAT

Mivel nagyon fontosnak tartjuk, hogy **a gyerekeket már kicsi koruktól kezdve rászoktassuk a mindennapi imádkozásra**, ezért pályázatot hirdetünk a szülők és nagyszülők részére, hogy írják meg nekünk, a családhoz tartozó kicsinyekkel – akik még írni-olvasni sem tudnak – és a nagyobbacskaikkal (akik már általános iskolába járnak), milyen imákat tanítottak meg, amelyeket velük együtt szoktak imádkozni,

este (lefekvés után),
továbbá **reggel** (felkelés után)
és az egyes étkezések pl. **reggeli, ebéd, illetve vacsora előtt**.

Íme egy példa, hogy milyen, gyermekeknek való imákra gondolunk:

Sok családban este (lefekvés után) a következő kis imát szokták a gyerekekkel együtt elmondani a szülők, vagy nagyszülők:

Én Istenem, Jó Istenem! Lecsukódik már a szemem.

De a Tiéd nyitva Atyám. Amíg alszom vigyázz reám.

Vigyázz a testvérkéimre, szüleimre, nagyszüleimre.

Mire a nap újból felkel, köszönthessük egymást reggel.

Ámen.

A beérkező imák szövegét folyamatosan közöljük. Imapályázatunk **2005. április 30-ig** tart. Akik ezen idő alatt legalább egy ima szövegét beküldik, azok egy **ajándéksorsoláson** vesznek részt, amelyen értékes vallásos tárgyú könyveket fogunk kisorsolni, annak érdekében, hogy ezekkel a gyerekek vallásos nevelését továbbfejleszthessük, erősíthessük. **Eredményhirdetés: 2005. május 25-én (Pünkösöd vasárnapján) lesz.**

A Szerkesztőség

**KÉRÉSÉRE TOVÁBBI BEFIZETÉSI
CSÉKKEK KÜLDÜNK AZ
ELŐFIZETÉSEKRE.**

UNITÁRIUS ÉLET főszerkesztője
Dr. Zoltán Zoltán úr részére

Az UNITÁRIUS ÉLET előfizetője vagyok.

Engedje meg, hogy az ez évi októberi szám 25-ik oldalán lévő felhívással kapcsolatban észrevételt tegyek.

*Az emléktábla a mostani formájában így egy kissé leszűkíti ennek az eseménynek máig tartó jelentőségét. Nem említi a hithűség, a vallási tolerancia jegyében eljáró **Válaszúti György** pécsi unitárius lelkészt, aki a török hatóságnál hittársa felakasztása után azért protestált – és sikerrel –, hogy megmentse az akasztást kieszköző **Veresmarti Illés** református lelkésznek az életét.*

Eljárása az unitárius hithűség és a tőle elválaszthatatlan vallási tolerancia mindenkori megtartásán alapult. Így lett a reformáció bajnoka, azé a reformációé, amikor Isten megkérdezte: tényleg az vagy, aminek lenned kell? Válaszúti György az unitárius hit magasságából bibliai alapon válaszolt Isten kérdésére, a szeretet új parancsára, mindvégig megtartva a lélek és a békesség kötelékét. Ezzel betöltötte a törvényt.

A katolikus egyház a kassai vértanúk, a református egyház a gályarabok, az unitárius egyház egy emléktáblával most egy lelkésze vonatkozásában kap elégtételt a magyar történelmi egyháztól. Úgy tűnik, az egyházak lelkiismeretén alapuló út járható a másik elfogadása felé. „Nem lehetek az, aki lehetnék, ha te nem vagy az, aki lehetnél. Ez a valóság viszony szerkezete” (Martin L. King).

Talán egyszer Válaszúti György is fog kapni a református egyháztól emléktáblát. Cselekedetére nem süthető rá az antitrinitarizmus bélyege. Egyháza önmeghatározást meríthet belőle: „egymást szeressétek – Egy az Isten.” A Károli-fordításban a hangsúly az „egymást” szón van. Az egy Isten mindenkinek Atyja, aki mindenkinek felett van és mindnyájunkban munkálkodik, a különböző egyházakban is. (János 13,34 és Efézusi levél 4,5)

*Összegezve elmondható, hogy az **ökumenizmus**, a lélek egységében és a békesség kötelékében való gondolkodás, cselekvés **már keletkezésének hajnalán jelen volt az unitárius egyházban**. Válaszúti György tetteivel megválaszolta az Unitárius Káté 56-os pontját, hitet tett amellett, hogy Isten munkatársaként betölthetjük hivatásunkat a földi életben úgy, hogy a Jézus követésén alapuló szeretet lelki életünk koronája legyen. Az ilyen embert nem gyötrik kínzó kérdések, nemcsak a mának él, tudja, honnan jöttünk és hová megyünk.*

*Az Unitárius Egyházban nincs boldoggá vagy szentté avatás, de **úgy gondolom, Válaszúti Györgynek méltó emléket állítanánk**, ha a rádiós unitárius istentiszteletben az „Egy az Isten” bevezetés így egészülne ki, hogy **„Egymást szeressétek. Egy az Isten”**. Ez szólna azokhoz is, akik felekezeti alapon Isten hármasság személye kapcsán más „anatómiai” ismeretekkel rendelkeznek.*

Tisztelettel:

Egy katolikusnak keresztelt olvasójuk, aki vallja: „valahol a lelke mélyén minden ember unitárius”.

Hálásan köszönjük az előttünk is ismeretlen szerző szép és felemelő gondolatait. Így működik igazából az ökumenia, amikor más valláshoz tartozók is elismerik egymás érdemeit.

A Főszerkesztő

H Í R E K

100 éve, 1904. november 19-én unitárius leányiskolát avattak Dévaványán. Erről emlékezett meg a Magyar Rádió Határok nélkül c. hajnali adása, november 19-én, amely főleg a határon túli magyaroknak szól. Ennek egyik állandó műsorszám a Történelmi naptár, amely az elmúlt 100 év emlékezetesebb eseményeit idézi emlékezetünkbe. A híradásból az is kiderült, hogy az iskolát **Józan Miklós püspök avatta** fel, nagyszámú ünneplő közönség jelenlétében. A történelem furcsa fintora, hogy amíg 100 évvel ezelőtt népes unitárius gyülekezet élt a nagyközségben – ennek bizonyítéka az iskolaavatás –, az azóta várossá nyilvánított Dévaványán ma állítólag egyetlen unitárius hívő sem él. (Megpróbáljuk kideríteni, hogy 100 év alatt hová is tűnt el innen az egykor népes unitárius gyülekezet.)

Felújítják a Dévai várat

A dévai önkormányzat és a Hunyad Megyei Tanács a Dévai vár európai szintre emelése érdekében egy korszerűsítési tervet dolgozott ki. A felújítás után a Dévai vár felzárkózhat a legjobban karbantartott európai várakhoz, amelyek számtalan turistát vonzanak – nyilatkozta **Mircea Muntean** polgármester. Mit is takar tulajdonképpen az átfogó korszerűsítési elképzelés? Elsősorban a várfalak konzolidációját, s a jelenleg régészeti ásatások szintérévé vált várudvar rendbetételét. **Dávid Ferenc** reformátor, az unitárius egyház alapítója **sírnak restaurálása**, illetve méltó körülmények közötti megőrzése is kiemelt szerepet kap a korszerűsítési tervben. Több helyen **távcsöveket helyeznek** el a panoráma könnyebb áttekinthetősége végett, a várfalakra **hangulatos világítótesteket** erősítenek. A jelenleg ösvényhez hasonló várbeli sétatnyokra apró köveket szórnak, s így esős időben már nem kell tartani a sártól. Az első várkapuig leaszfaltozzák a földutakat, hogy gépkocsival is megközelíthető legyen. Egy **350 méteres vársíklót** is építenek a meredek emelkedőn. Olvastuk a **Nyugati Jelen**-ben.

Ennek megfelelően az idén november 6-án megszervezett **dévai zarándoklat** résztvevőit a munkálatok által **feldúlt látvány fogadta**.

Az Erdélyi Napló érdeklődésére **Koppándi Zoltán** dévai lelképásztor elmondta, értesülései szerint **turisztikai létesítményt terveznek a vár belső udvarára**, e célból építik a felvonót is. Eredetileg vendéglátó-ipari egység felépítését előkészítő munkálatok miatt dúlták fel a várudvart, ám közben több száz éves emberi csontokra bukkantak, ezért a vállalkozóknak most szüneteltetniük kell a munkálatokat, hogy a régészek tovább kutathassanak.

Ennek következtében Koppándi Zoltán lelkész azzal a jó hírrel örvendeztette meg a résztvevőket, hogy **előkerült az eredetileg 1910-ben felavatott emléktábla**, amely elsőként díszítette Dávid Ferenc sírját. A tábla 1918-ig állt a helyén, a határtologatás kapkodásában rejtélyes módon eltűnt, s azóta örökre elveszettnek vagy megsemmisültnek hitték, mígnem kevéssel a zarándoklat előtt az ásatás alkalmával véletlenül előkerült. Jelenleg a **Magna Curia múzeumban őrzik az emléktáblát** – olvastuk Bagoly Zsolttól (Erdélyi Napló).

A Magyar Cserkészszövetség Gyűjteményéből „A magyar cserkészlet bélyegei és postai emlékbélyegzései” címmel bélyegkiállítás rendezett. A megnyitó 2004. november 26-án volt a **Magyar Cserkészszövetség Székházában**, Budapest II., Tömörkény utca 3/a alatt. A kiállítás 2005. február végéig tekinthető meg minden hétfői és csütörtöki munkanapon 14–18 óra között.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Az aláírt cikkekért a szerzők viselik a felelősséget.

A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.

Folyóiratunk minden páros hónap végén jelenik meg.

UNITÁRIUS ÉLET

A Magyarországi Unitárius Egyház lapja

Szerkeszti a Szerkesztő Bizottság

Főszerkesztő:

Dr. Zoltán Zoltán

Főszerkesztő-helyettes:

Léta Sándor

Felelős szerkesztő:

Balácsi László

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

V., Nagy Ignác utca 2–4. Budapest, 1055

Telefon/fax: 311-2801

Internet: <http://unitarius.lap.hu>

Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.

Megjelenik kéthavonta.

Felelős kiadó:

Heltai Gáspár Kft.

Index: 25 842

Készült:

a Cerberus Kft.

nyomdaiüzemében

Felelős vezető:

Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1 cv272

Előfizethető:

A lelkészi hivatalokban (Budapesten és vidéken), vagy befizetési csekken.

Bankszámlaszám:

11713005–20011631

Egyes szám ára: 400 Ft

Évi előfizetési díj: 2400 Ft

A Magyarországi Unitárius Egyház internetcíme:

www.unitarius.hu

<http://unitarius.lap.hu>

Következő lapzárta:

2005. február 10.